

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

*Vindkraftsetablering vid Grubban i Härjedalens och Ljusdals kommuner,
Jämtlands respektive Gävleborgs län*

PRODUCERAT AV ECOGAIN 2022 01 31

Om dokumentet

OX2 AB ansöker om tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken (1998:808) för uppförande och drift av en anläggning med vindkraftverk vid Grubban i Härjedalens och Ljusdals kommuner, Jämtlands respektive Gävleborgs län.

Detta dokument med tillhörande bilagor är en redogörelse för det samråd som bolaget låtit genomföra inför tillståndsansökan. Dokumentet utgör bilaga C1 till miljökonsekvensbeskrivningen som lämnas in tillsammans med tillståndsansökan.

2022-01-31

Ecogain AB på uppdrag av OX2 AB

Vindkraftsetablering vid Rambo i Härjedalens och Ljusdals kommuner,
Jämtlands respektive Gävleborgs län

Ecogain AB uppdragsnummer: 1021004

INNEHÅLL

1. INLEDNING	6
1.1 Lagstiftningen för samrådsförfarandet	6
2. SAMRÅDETS GENOMFÖRANDE	8
2.1 Genomförda aktiviteter	8
2.2 Samrådshandling.....	10
2.3 Hinderprövning.....	10
2.4 Samråd med myndigheter.....	11
2.5 Samråd med enskilda och allmänhet	12
2.6 Samråd med organisationer, föreningar och företag.....	15
2.7 Samråd med samebyar.....	15
2.8 Förnyat utskick	16
3. SAMMANFATTNING AV INKOMNA YTTRANDE	18
3.1 Hinderprövning.....	18
3.2 Samråd med myndigheter.....	20
3.3 Samråd med enskilda och allmänhet, organisationer och föreningar	24
4. BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	30

BILAGOR

1. Samrådshandling
2. Hinderprövning, remissförfrågan 2019
3. Hinderprövning, remissförfrågan 2021
4. Samrådsinbjudan till Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Härjedalens, Ljusdals och Ånge kommuner
5. Minnesanteckningar samrådsmöte med Länsstyrelsen i Gävleborgs län samt Härjedalens, Ljusdals och Ånge kommuner.
6. Minnesanteckningar samrådsmöte med Länsstyrelsen i Jämtlands län och Härjedalens kommun.
7. Anteckningar dialog om utökad samrådsrets med Länsstyrelsen i Jämtlands län
8. Samrådsinbjudan till enskilda och lokala föreningar
9. Samrådsinbjudan till övriga myndigheter, föreningar och organisationer
10. Samrådsinbjudan till Fåssjö samfällighetsförening
11. Samrådsinbjudan i det utökade samrådet i juni 2020
12. Brev uppdaterad information om projektet september 2021
13. Karta med avgränsad samrådsrets december 2019
14. Karta med avgränsad samrådsrets i det utökade samrådet juni 2020
15. Annons 2020 gällande samråd
16. Annons 2020 gällande utökat samråd
17. Annons 2021 gällande uppdaterad information
18. Anslag bibliotek
19. Samrådsplanscher
20. Minnesanteckningar från öppet hus i Folkets Hus Ytterhogdal
21. Skriftlig samrådsinbjudan till närliggande samebyar
22. Minnesanteckningar från informationsmöte med Tåssåsen sameby
23. Minnesanteckningar från samrådsmöte med Tåssåsen sameby
24. Inkomna samrådsyttranden myndigheter, företag och organisationer
25. Inkomna samrådsyttrande enskilda och allmänhet, **INNEHÅLLER PERSONUPPGIFTER** och bolaget tillhandahåller därför bilagan endast till tillståndsmyndigheten

1. INLEDNING

Kapitlet redogör för den lagstiftning som styr samrådsförfarandet och beskriver i vilka steg en specifik miljöbedömning sker.

1.1 Lagstiftningen för samrådsförfarandet

OX2 AB (härefter OX2 eller bolaget) ansöker om tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken (1998:808) för uppförande och drift av en gruppstation med vindkraftverk vid Grubban som ligger på gränsen mellan Härjedalens kommun i Jämtlands län och Ljusdals kommun i Gävleborgs län. När samrådet inleddes 2019 var omfattningen av den planerade vindkraftsanläggningen 48 vindkraftverk, med en totalhöjd om maximalt 280 meter. Omfattningen av vindparken har anpassats som följd av information som framkommit av samrådsprocessen och inventeringar, vilket lett fram till att tillståndsansökan görs för 36 vindkraftverk med totalhöjd om maximalt 280 meter.

Enligt 6 § punkt 1 i miljöbedömningsförordningen (2017:966) ska aktuell verksamhet (en gruppstation bestående av två eller fler vindkraftverk, där vart och ett av vindkraftverken inklusive rotorblad är högre än 150 meter som omfattas av 21 kapitlet 14 § miljöprövningsförordningen) alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan. Enligt 6 kapitlet 28 § punkt 1a miljöbalken ska en verksamhet som antas medföra en betydande miljöpåverkan föregås av ett så kallat avgränsningssamråd. Ett avgränsningssamråd är en del av en specifik miljöbedömning och ska, enligt 6 kapitlet 30 § miljöbalken, hållas med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörd av verksamheten.

En specifik miljöbedömning innebär, enligt 6 kapitlet 28–29 § miljöbalken, att verksamhetsutövaren samråder om hur miljökonsekvensbeskrivningen ska avgränsas. Vidare att miljökonsekvensbeskrivningen ska identifiera, bedöma och dokumentera den ansökta verksamhetens miljöeffekter.

Miljökonsekvensbeskrivningen lämnas in till tillståndsprövande myndighet som därefter slutför miljöbedömningen. Tillståndsprövande myndighet är i

aktuellt fall, enligt 1 kapitlet 6 § andra stycket och 21 kapitlet 14 § miljöprövningsförordningen, miljöprövningsdelegationen (MPD) vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Inför den ansökta vindkraftsanläggningen vid Grubban har OX2 utformat samrådet för att uppfylla dessa krav.

I enlighet med 16 kapitlet 4 § miljöbalken ska berörd kommun tillstyrka ansökt vindkraftsanläggning för att tillståndsgivande myndighet ska kunna bevilja verksamheten tillstånd. Om kommunen har en negativ inställning till vindkraftsanläggningen är det lämpligt att denna uppfattning framgår under samrådsförfarandet.

Samrådsförfarandet avslutas i och med att OX2 lämnar in sin tillståndsansökan.

VAD ÄR EN SAMRÅDSREDOGÖRELSE?

En samrådsredogörelse är en beskrivning av hur samrådet har gått till:

- 1. Hur verksamhetsutövaren (i detta fall OX2 AB) har valt att avgränsa och bjuda in till samråd*
- 2. På vilket sätt samrådet har hållits och vilken information som har förmedlats*
- 3. Vilka samrådsyttranden och synpunkter som har inkommit och hur verksamhetsutövaren bemöter dessa.*

2. SAMRÅDETS GENOMFÖRANDE

Kapitlet beskriver hur samrådsförfarandet för ansökt verksamhet har gått till och redogör för de aktiviteter som ingått samt vilka samrådsparter som har kontaktats.

2.1 Genomförda aktiviteter

I tabell 1 är samrådsförfarandets olika aktiviteter sammanställda i kronologisk ordning för att ge en överblick av ingående händelser.

TABELL 1. Genomförda aktiviteter inom samrådsförfarandet.

Datum	Samrådsaktivitet	Läs mer	Bilaga
2019-11-21	Inbjudan till myndighetsråd och samrådshandling skickas till Ljusdals, Härjedalens och Ånge kommuner samt till Länsstyrelsen i Jämtlands län och Länsstyrelsen i Gävleborgs län.	Avsnitt 2.4	Bilaga 1, samrådshandling Bilaga 4, samrådsinbjudan
2019-11-25	Hinderprövningsremisser skickas ut.	Avsnitt 2.3	Bilaga 2, remissförfrågan
2019-11-27	Samrådshandlingen publiceras på OX2s webbplats.	Avsnitt 2.2	Bilaga 1, samrådshandling
2019-11-29	Inbjudan till samråd och samrådshandling skickas till övriga myndigheter.	Avsnitt 2.4	Bilaga 1, samrådshandling Bilaga 9, samrådsinbjudan
2019-12-13	Inbjudan till samråd och samrådshandling skickas till nationella och/eller regionala organisationer som berörs.	Avsnitt 2.6	Bilaga 9, samrådsinbjudan
2019-12-17	Samrådsmöte med Ljusdals, Härjedalens och Ånge kommuner samt Länsstyrelsen i Gävleborgs län genomförs.	Avsnitt 2.4	Bilaga 5, minnesanteckningar från samrådsmötet
2019-12-18	Inbjudan till samråd skickas till lokala föreningar och organisationer.	Avsnitt 2.6	Bilaga 8, samrådsinbjudan
2019-12-19	Inbjudan till samråd skickas till enskilda inom samrådskretsen.	Avsnitt 2.5	Bilaga 8, samrådsinbjudan
2019-12-20	Inbjudan till samråd och samrådshandling skickas till berörda samebyar.	Avsnitt 2.6.1	Bilaga 21, samrådsinbjudan
2020-01-15 & 2020-01-24	Inbjudan till samråd annonseras i Ljusdals-Posten och Läns-tidningen Östersund.	Avsnitt 2.5	Bilaga 15, annons
2020-01-15 & 2020-01-21	Inbjudan till samråd annonseras i Tidningen Härjedalen.	Avsnitt 2.5	Bilaga 15, annons
2020-01-16	Inbjudan till samråd anslås på biblioteket i Ytterhogdal.	Avsnitt 2.5	Bilaga 18, anslag på bibliotek

Datum	Samrådsaktivitet	Läs mer	Bilaga
2020-01-28	Samrådsmöte med Härjedalens kommun och Länsstyrelsen i Jämtlands län genomförs.	Avsnitt 2.4	Bilaga 6, minnesanteckningar från samrådsmöte
2020-01-28	Samrådsmöte i form av öppet hus och samrådsutställning med muntlig presentation hålls för enskilda och allmänhet i Folkets Hus i Ytterhogdal.	Avsnitt 2.5	Bilaga 19, samrådsplanscher Bilaga 20, minnesanteckning från öppet hus
2020-02-04	Inbjudan till samråd skickas till Fåssjö samfällighetsförening.	Avsnitt 2.6	Bilaga 10, samrådsinbjudan
2020-02-19	Informationsmöte med Tåssåsen sameby hålls på Gaaltije syd-samiskt kulturcentrum, Östersund.	Avsnitt 2.6.1	Bilaga 22, minnesanteckningar
2020-04-24	Samrådsdialog. Ett digitalt avstämningsmöte genomförs med Länsstyrelsen i Jämtlands län för att diskutera utökad samråds-krets. Uppföljande e-postmeddelande skickas 2020-05-04.	Avsnitt 2.5	Bilaga 7, mötesnoteringar och e-postmeddelande
2020-06-10 & 2020-06-13	Annonsering gällande utökat samråd i Östersundsposten.	Avsnitt 2.5	Bilaga 16, annons utökat samråd
2020-06-10	Kompletterande samrådsutskick till en utökad samråds-krets.	Avsnitt 2.5	Bilaga 11, samrådsinbjudan utökat samråd
2021-08-18	Samråd med Tåssåsen sameby hålls på Åsarna skicenter, Åsarna.	Avsnitt 2.6.1	Bilaga 23, minnesanteckningar
2021-09-16	Nya hinderprövningsremisser skickas ut.	Avsnitt 2.3	Bilaga 3, remissförfrågan
2021-09-17	Förnyat utskick med uppdaterad information om projektet till Tåssåsen sameby.	Avsnitt 2.7	Bilaga 12, informationsbrev
2021-09-22	Förnyat utskick med uppdaterad information om projektet till Ljusdals, Härjedalens och Ånge kommuner samt till Länsstyrelsen i Jämtlands och Gävleborgs län.	Avsnitt 2.7	Bilaga 12, informationsbrev
2021-09-22	Förnyat utskick med uppdaterad information om projektet till övriga myndigheter.	Avsnitt 2.7	Bilaga 12, informationsbrev
2021-09-22	Förnyat utskick med uppdaterad information om projektet till lokala företag och organisationer.	Avsnitt 2.7	Bilaga 12, informationsbrev
2021-09-24	Förnyat utskick med uppdaterad information om projektet till enskilda inom samråds-kretsen (både den ursprungliga och den utökade kretsen).	Avsnitt 2.7	Bilaga 12, informationsbrev
2021-09-29	Uppdaterad information om projektet annonseras i Tidningen Härjedalen.	Avsnitt 2.7	Bilaga 17, annons
2021-09-30	Uppdaterad information om projektet annonseras i Fjällnytt.	Avsnitt 2.7	Bilaga 17, annons
2021-10-01	Uppdaterad information om projektet annonseras i Ljusdals-Posten.	Avsnitt 2.7	Bilaga 17, annons
2021-10-02	Uppdaterad information om projektet annonseras i Östersunds-posten och Läns-tidningen Östersund	Avsnitt 2.7	Bilaga 17, annons
2021-12-15	Förfrågan till Försvarsmakten om eventuellt nytt ställningstagande	Avsnitt 2.3	Bilaga 24, inkomna samråds-yttranden

2.2 Samrådshandling

Inför avgränsningssamrådet har en samrådshandling tagits fram, se bilaga 1. Samrådshandlingen redovisar planerad verksamhets lokalisering, omfattning och utformning utifrån den information som fanns tillgänglig när handlingen togs fram. Vidare beskrivs verksamhetens förväntade miljöpåverkan översiktligt. Samrådshandlingen har fram till dess att MKB och ansökan lämnats in funnits tillgänglig digitalt på bolagets hemsida. Det har också funnits möjlighet att beställa samrådshandlingen i pappersformat.

2.3 Hinderprövning

Inom ramen för samrådsförfarandet har en så kallad hinderprövning genomförts. Inom hinderprövningen har vindkraftsanläggningens projektområde och preliminära koordinater för vindkraftverken, tillsammans med en kortare beskrivning av verksamheten, översänts till aktörer som kan ha motstående intressen avseende luftrummet inom projektområdet. Remissförfrågan (bilaga 2) skickades ut den 13 december 2019 via e-post till de elva aktörer som redovisas i faktaruta på nästa sida. Av dessa har samtliga aktörer svarat. Efter att projektområdets omfattning reducerades och layouten därmed förändrades skickades ytterligare en remissförfrågan (bilaga 3) ut den 16 september 2021 via e-post till samma aktörer med undantag för Försvarmakten (som kontaktades den 15 december 2021) och Trafikverket (där ingen ny remiss erfordrades). Även Hi3G Access AB fick remissförfrågan den 16 september 2021. Samtliga aktörer har svarat. Remissvaren sammanfattas i avsnitt 3.1 och redovisas i sin helhet i bilaga 24.

HINDERPRÖVNINGSMISS HAR SKICKATS TILL:

Försvarmakten

LFV

Härjedalen Sveg Airport

*Myndigheten för samhälls-
skydd och beredskap (MSB)*

Post- och telestyrelsen (PTS)

Tele 2 Sverige AB

Telenor Sverige

Telia

Teracom

Trafikverket

3GIS AB

2.4 Samråd med myndigheter

Länsstyrelsen i Gävleborg, Ljusdals kommun, Härjedalens kommun och Ånge kommun

Den 21 november 2019 bjöd OX2 in Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jämtlands län samt Ljusdals, Härjedalens och Ånge kommuner till ett samrådsmöte. Inbjudan skedde dels via telefon, dels via e-post, se bilaga 4. Samrådsunderlaget (bilaga 1) skickades ut i tillsammans med inbjudan, den 21 november 2019. Samrådsmötet hölls den 17 december 2019 i Härjedalens kommunkontor i Ytterhogdal. Vid mötet deltog representanter från Länsstyrelsen Gävleborg samt Ljusdals, Härjedalens och Ånge kommuner, OX2 AB och miljökonsulten Ecogain AB. Länsstyrelsen i Jämtlands län fick förhinder den aktuella mötesdagen och skickade sina frågor och synpunkter till Länsstyrelsen i Gävleborgs län att lyfta under mötet.

OX2 redogjorde under mötet för vindkraft i allmänhet och presenterade den planerade verksamheten. Ecogain redogjorde för arbetet med samrådsförfarandet och den specifika miljöbedömningen.

Under mötet gavs Länsstyrelsen och kommunerna möjlighet att ställa frågor om planerad verksamhet och lämna synpunkter och information inför fortsatt arbete. Minnesanteckningar från mötet redovisas i bilaga 5 och de muntliga yttranden som inkom under mötet bemöts av OX2 i avsnitt 4. Länsstyrelsen har inkommit med skriftligt yttrande i form av Meddelande om betydande miljöpåverkan för Grubban vindpark vilket sammanfattas i avsnitt 3.2 och redovisas i sin helhet i bilaga 24. Inga skriftliga yttranden har inkommit från kommunerna.

INBJUDAN SKICKADES UT TILL FÖLJANDE ÖVRIGA MYNDIGHETER:

Boverket

Energimyndigheten

Kammarkollegiet

*Naturvårdsverket**

Riksantikvarieämbetet

Sametinget

*Skogsstyrelsen**

*Svenska Kraftnät**

*Sveriges geologiska undersökning**

Transportstyrelsen

**Har inkommit med skriftligt
yttrande*

Länsstyrelsen i Jämtlands län och Härjedalens kommun

Då Länsstyrelsen i Jämtlands län inte hade möjlighet att delta vid det första samrådsmötet hölls ytterligare ett samrådsmöte den 28 januari 2020 på Härjedalens kommunkontor i Ytterhogdal. Förfarande för inbjudan och utskick av samrådsunderlag skedde på samma sätt som för det föregående samrådsmötet. På samrådsmötet deltog representanter från Länsstyrelsen Jämtlands län samt Härjedalens kommun, OX2 AB och miljökonsulten Ecogain AB.

Samrådsförfarandet var detsamma som i föregående samrådsmöte men följdes av ett fältbesök. Minnesanteckningar från mötet redovisas i bilaga 6 och de muntliga yttranden som inkom under mötet bemöts av OX2 i avsnitt 4. Länsstyrelsen i Jämtlands län har inkommit med skriftligt yttrande efter samrådsmötet vilket sammanfattas i avsnitt 3.2 och redovisas i sin helhet i bilaga 24. Inga skriftliga yttranden har inkommit från Härjedalens kommun.

Övriga myndigheter

Den 29 november 2019 skickade OX2 ut en samrådsinbjudan till övriga berörda myndigheter via brev, se bilaga 9. Inbjudan skickades totalt ut till tio övriga myndigheter, se faktaruta. Av dessa har fyra inkommit med skriftliga yttranden, vilka sammanfattas i avsnitt 3.2 och redovisas i sin helhet i bilaga 24.

2.5 Samråd med enskilda och allmänhet

Samrådsretsens avgränsning i inledande samråd

Inför samrådet med enskilda och allmänhet avgränsades ett område, en inledande samrådsrets, som sträcker sig tre kilometer från projektområdets gränser. Enskilda och särskilt berörda inom samrådsretsens omfattas av lagfarna och taxerade fastighetsägare samt folkbokförda över 18 år har ingått i samrådsretsens. Se karta över samrådsretsens i bilaga 13.

Adresslistor över lagfarna och taxerade fastighetsägare inom samrådsretsens har beställts från Metria. I beställningen har även ingått samfälligheter och gemensamhetsanläggningar. Adresslistor över folkbokförda inom samråds-

kretsen har beställts från Bisnode. I aktuellt fall finns inga folkbokförda inom samrådskretsen.

Komplettering av samrådskrets i utökat samråd

Under samrådsmötet den 28 januari 2020 med Länsstyrelsen i Jämtlands län och Härjedalens kommun påtalades av Länsstyrelsen att byar och samlad bebyggelse på ett större avstånd än tre kilometer (som den inledande samrådskretsen avgränsades till) bör ingå. I yttrande från Länsstyrelsen i Jämtlands län som inkom 2020-02-10, se bilaga 24, påtalas också vikten av att utöka samrådskretsen där det kan anses vara nödvändigt. I en dialog med Länsstyrelsen, se bilaga 7, bestämdes därför att samrådskretsen skulle utökas och att kompletterande samrådsinformation skriftligen skulle skickas ut till fastighetsägare och folkbokförda inom en kompletterad samrådskrets.

Den kompletterande samrådskretsen består av byar och sammanhållen bebyggelse inom tio kilometer från projektområdets gräns och som skulle kunna påverkas genom synintryck och en förändrad landskapsbild. För att identifiera och avgränsa den kompletterande samrådskretsen har en synbarhetsanalys tillsammans med fotomontage och befolkningsstatistik från SCB använts. Lagfarna och taxerade fastighetsägare samt folkbokförda över 18 år har ingått i den utökade samrådskretsen. Den kompletterande samrådskretsen redovisas på karta i bilaga 14.

Inbjudan till samråd

Brevinbjudan

Inledande samråd

Enskilda inom identifierad samrådskrets erhöll en brevinbjudan till samrådet cirka fem veckor innan. I inbjudan fanns en översiktlig beskrivning av planerad verksamhet med en hänvisning och länk till mer information i samrådshandlingen på bolagets hemsida. Inbjudan redovisas i sin helhet i bilaga 7. Det har även varit möjligt att kontakta OX2 för att erhålla en pappersversion av samrådshandlingen och få den tillskickad per post.

Samrådsinbjudan i det inledande samrådet skickades ut 19 december 2019 med önskat sista svarsdatum för yttranden den 14 februari 2020. Inbjudan skickades således ut cirka fem veckor innan samrådsmötet för enskilda och allmänhet genomfördes.

Utökat samråd

Samrådsinbjudan skickades ut till den kompletterande samråds-kretsen den 10 juni 2020, se bilaga 11, med önskat sista svarsdatum för yttranden den 3 juli 2020.

Annonser i tidningar

Inledande samråd

Allmänheten bjöds in till samråd via annonser i tidningar.

OX2 annonserade i ett inledande skede i tidningarna Ljusdalsposten och Länstidningen Östersund vid två tillfällen, den 15 januari och 24 januari 2020. Vidare har annonsering skett i Tidningen Härjedalen vid två tillfällen, 15 januari och 21 januari 2020. Annonser redovisas i bilaga 15.

Utökat samråd

I det utökade samrådet bjöds allmänheten in till samråd via annonser i tidningen Östersundsposten vid två tillfällen, den 10 juni och den 13 juni 2020. Annonser redovisas i bilaga 16.

Anslag på biblioteket i Ytterhogdal.

Inbjudan till samråd anslags på Ytterhogdals bibliotek den 15 januari 2020. Anslaget redovisas i bilaga 18.

Öppet hus i Folkets Hus i Ytterhogdal

Den 28 januari 2020 hölls ett samrådsmöte för enskilda och allmänhet i form av ett öppet hus i Folkets Hus i Ytterhogdal klockan 16.30-19.30. Samrådsmötet genomfördes dels som en utställning (med informationsplanscher), dels som en muntlig presentation av projektet. Representanter från OX2 och Ecogain redogjorde för planerad verksamhet och arbetet med den specifika miljöbedömningen samt svarade på frågor. Under samrådsmötet bjöds det även på fika. Ett fyrtiotal personer utöver representanter från OX2, SCA och Ecogain närvarade vid mötet.

Besökarna gavs möjlighet att inkomma med information och lämna synpunkter muntligen såväl som skriftligen under kvällen. Inkomna yttranden sammanfattas i avsnitt 3.3 och redovisas i sin helhet i bilaga 25. Planscherna som visades redovisas i bilaga 19 och minnesanteckningar från samrådsmötet redovisas i bilaga 20.

2.6 Samråd med organisationer, föreningar och företag

OX2 har under samrådsförfarandet bjudit in organisationer, föreningar och företag att ta del av samrådsunderlaget samt inkomma med information och lämna synpunkter på planerad verksamhet. Inbjudan om samråd skickades till 32 organisationer och företag via e-post eller post under perioden 18 till 20 december 2019. Sändlistan bifogades minnesanteckningarna från myndighetssamrådet den 17 december.

Vid myndighetssamrådet den 28 januari 2020 uppmärksammande Länsstyrelsen i Jämtlands län att även Fåssjö samfällighetsförening borde bjudas in till samråd, och en inbjudan till samråd skickades därför till samfällighetsföreningen den 4 februari 2020, se bilaga 10. Totalt antal inbjudna organisationer och företag blev slutligen 33 (se faktaruta nedan). Inbjudan redovisas i bilaga 8.

Av samtliga inbjudna organisationer, föreningar och företag har tre lämnat skriftliga yttranden som sammanfattas i avsnitt 3.3 och redovisas i sin helhet i bilaga 24.

2.7 Samråd med samebyar

En del av projektområdet ligger inom Tåssåsen sameby i Härjedalens kommun. Den del av projektområdet som ligger i Ljusdals kommun ligger utanför renskötselområdet.

En skriftlig inbjudan till samråd skickades den 29 januari 2020 via e-post till de två närmst belägna samebyarna: Jijnjevaerie sameby och Tåssåsen sameby. Inbjudan redovisas i bilaga 21. I samrådsinbjudan ombads samebyarna att inkomma med eventuella yttranden senast den 20 december 2019.

Jijnjevaerie sameby meddelade i ett yttrande som inkom den 30 december 2019 att de inte har någon erinran om den planerade vindkraftsanläggningen Grubban. Tåssåsen sameby har inte inkommit med något skriftligt yttrande utan kontakt har skett via telefon och möten. Två möten har hållits med Tåssåsen sameby:

- 2020-02-19 vid Gaaltije sydsamiskt kulturcentrum i Östersund, se minnesanteckningar i bilaga 22
- 2021-08-18 vid Åsarna skicenter i Åsarna, se minnesanteckningar i bilaga 23

Samebyn har godkänt minnesanteckningarna från båda mötena.

2.8 Förnyat utskick

Med anledning av att tillståndsprocessen blev längre än vad som förutspåddes i inledningen av samrådet och att OX2 genomförde ett antal förändringar i projektet gjordes ett förnyat utskick med uppdaterad information i september 2021. De förändringar som genomfördes är i huvudsak att de nordligaste delarna av det ursprungliga projektområdet togs bort och att antalet vindkraftverk har minskats från 48 till 36. Information om projektet har även uppdaterats löpande på bolagets projekthemsida.

Utskicket bestod av ett brev med information om att projektet fortgår, en uppdaterad tidplan, aktuella kontaktuppgifter och annan relevant information, se bilaga 12.

Brevet skickades via e-post den 22 september 2021 till Länsstyrelsen i Jämtland och Gävleborgs län, kommunerna Ljusdal, Härjedalen och Ånge samt

övriga myndigheter. Samma dag gjordes även utskick via e-post till samtliga föreningar, organisationer och företag som fick samrådsinbjudan 2019, se avsnitt 2.6. Med undantag för nio föreningar som fick brevet via post som skickades 24 september 2021. Informationsbrevet delgavs även Tåssåsen sameby den 17 september 2021, samebyn hade dock redan delgivits stora delar av informationen vid samrådsmötet 18 augusti 2021, se bilaga 23.

Utskick gjordes även per post den 24 september 2021 till samtliga lagfarna och taxerade fastighetsägare samt folkbokförda över 18 år inom samrådsområdet. Samrådsområdet inbegrep både den ursprungliga kretsen (2019) och den utökade kretsen (2020), se kartor över samrådsområdet i bilaga 13 och 14. Adresslistor från Metria och Bisnode uppdaterades i september 2021.

För att delge den bredare allmänheten den uppdaterade informationen om projektet annonserade OX2 vid ett tillfälle under 2021 i Tidningen Härjedalen (29 september), Fjällnytt (30 september), Ljusdals-Posten (1 oktober), Länstidningen Östersund (2 oktober) och Östersundsposten (2 oktober). Annonsen redovisas i bilaga 17.

**INBJUDAN SKICKADES UT
TILL FÖLJANDE ORGANISATIONER
OCH FÖRETAG**

Finneby Z-jaktlag
*Flomyran Lövbackarnas JK**
Framtid Hogdal Ideell Förening
Friluftsförbundet Ljusdal
*Fåssjö samfällighetsförening**
Färila flygbas
Färila-Kårböle jaktvårdsområdesförening
Gräningsåsens JK
Gåssjö-Z jaktlag
Hennans byggnadsförening
Härjedalens snökoterförening
*Jijnjevaerie sameby**
Kårböle byalag
Kårböle skoter och fiskevårdsområdesförening
Kårböle viltvårdsområde
Ljusdals flygfält
Ljusdals skoterklubb
LRF Härjedalen
LRF Ljusdal
Moasbergets jaktklubb
Naturskyddsföreningen i Ljusdal
Naturskyddsföreningen Västra Härjedalen
Ramsjö Bygdegård
Ramsjö fiskevårdsområde
Ramsjö Hembygdsförening
Ramsjö ÄSO (Fåssjö 1)
Ramsjö ÄSA (Fåssjö 2)
Ramsjö ÄSA (Mullberget)
Risåsen jaktklubb
Tåssåsen sameby
Yssjöområdet jaktklubb
Ytterhogdals Hembygdsförening
Ytterhogdals skoterklubb

**Har inkommit med skriftligt yttrande*

3. SAMMANFATTNING AV INKOMNA YTTRANDE

I detta kapitel redovisas samtliga yttranden som inkommit under samrådsförfarandet. Samtliga inkomna yttranden återfinns i sin helhet i bilaga 24 och 25 i den ordningsföljd som de sammanfattas här. Observera att bilaga 25 utgör en sekretessbelagd bilaga med hänsyn till GDPR och hantering av personuppgifter.

3.1 Hinderprovning

TABELL 2. Sammanfattning av inkomna remissvar inom hinderprovningen. Yttrandena redovisas i sin helhet i bilaga 24.

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
1	3GIS AB, 2019-12-10	Inget att erinra om gällande etablering med angivna koordinater. 3GIS har ingen verksamhet i närheten av området.
2	Försvarsmakten, 2019-12-09	Försvarsmakten har inget att erinra på en vindkraftsetablering inom redovisat område i remissförfrågan. Yttrandet gäller angivet område och höjd. Utökas området i någon riktning mer än 30 m alternativt om totalhöjden ändras, måste Försvarsmakten erhålla en ny remissförfrågan.
3	LFV 2019-11-29	Genomförd flyghinderanalys omfattar Svegs flygplats. LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att invända mot planerad etablering. Sveg är berörd flygplats och skall kontaktas i egenskap av sakägare.
4	MSB, 2020-01-09	Angivna koordinater i remissförfrågan kommer inte att ha någon påverkan på Rakelnätets befintliga länkstråk samt att verkens placering inte kommer att påverka radiosystemet Rakel. MSB har inget att invända mot planerad vindkraftsanläggning i området.
5	PTS, 2019-12-02	Fyra tillståndshavare har, vid tidpunkt för remissvaret, frekvenstillstånd för användning av radiolänk över hela landet. När det gäller dessa tillstånd har PTS inga detaljuppgifter om var radiolänkarna är placerade. De fyra tillståndshavarna är MSB, TeliaSonera AB, HI3G Access AB och Net4Mobility HB.
6	Tele2 Sverige AB, 2019-11-26	Inget att invända enligt remissförfrågans specifikation.
7	Telenor Sverige AB, 2019-12-17	Telenor Sverige AB eller Net4Mobility har inga invändningar enligt remissförfrågans specifikation
8	Telia Sverige AB, 2019-12-02	Telias nuvarande radiolänkstråk och mobilnät störs inte av etableringen enligt remissförfrågans specifikation.
9	Teracom, 2019-11-26	Teracom har inget att erinra mot placering av vindkraftverk enligt remissförfrågans specifikation. Remissvaret är giltigt i 12 månader från angivet datum.

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
10	Trafikverket, 2019-12-10	<p>Trafikverket anger att</p> <ul style="list-style-type: none">• eventuell dispens krävs för att köra tunga transporter på allmänt vägnät• en transportplan ska tas fram som grund för kommunikation med Trafikverket• avståndet mellan vindkraftverk och väg ska vara minst vindkraftverkets totalhöjd. Avståndet mellan vindkraftverk och järnväg ska vara minst vindkraftverkens totalhöjd plus 20 meter. Hänsyn ska tas till risk för iskast• nya eller ändrade utfarter till allmän väg kräver tillstånd enligt 39 § Väglagen. Tillstånd krävs av Trafikverket enligt 43 § Väglagen för de åtgärder som kommer att utföras i direkt anslutning till vägområdet. Enligt 44 § Väglagen får inom ett vägområde inte utan Trafikverkets tillstånd ledningar dras.• samråd ska ske med enskilda vägsamfällighetsföreningar vars vägar kommer att nyttjas vid transporter.• reklam bör ej tillåtas på vindkraftverk.• hänsyn behöver tas till järnvägsanläggningars trafikering, då Trafikverkets interna telekommunikation MobiSIR kan störas. Om lokaliseringen ändras efter samråd ska det meddelas till Trafikverket som gör en ny granskning. Vindkraftverkens placering enligt remissförfrågan påverkan inte MobiSIR.• LFV ska kontaktas. <p>Hindermarkering ska ske enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av föremål som kan utgöra fara för luftfarten.</p>
11	Härjedalen Sveg airport, 2020-05-29	Har inget att invända enligt remissförfrågans specifikation.
12	3GIS AB, 2021-09-17	3GIS har inget att erinra.
13	Hi3G Access AB, 2021-09-27	Hi3G Access har inget att erinra.
14	Härjedalen Sveg airport, 2021-09-17	Har inget att invända i ärendet.
15	LFV, 2021-09-17	Genomförd flyghinderanalys omfattar Svegs flygplats. LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att invända mot planerad etablering. Sveg är berörd flygplats och skall kontaktas i egenskap av sakägare.
16	MSB 2021-10-18	MSB har inget att invända mot planering av vindkraftverken.
17	PTS, 2021-09-21	Flera tillståndshavare har, vid tidpunkt för remissvaret, frekvenstillstånd för användning av radiolänk över hela landet. Tillståndshavare som alltid ska kontaktas är: HI3G Access AB, MSB, Telia Sverige AB, och Teracom AB.
18	Tele2, 2021-09-17	Tele2 har inget att erinra enligt denna remiss. För N4M's räkning så får Telenor svara då det är i deras N4M ansvarsområde.
19	Telenor, 2021-09-22	Telenor Sverige AB eller Net4Mobility har inga invändningar mot uppförande av vindkraftverk enligt remissansökan inkommen 2021-09-16.
20	Telia Sverige AB, 2021-09-30	Telia har inget att invända då radioslänkstråk eller mobilnät inte berörs av den föreslagna etableringen.
21	Teracom, 2021-09-17	Teracom har ingen erinran.
22	Försvarsmakten, 2022-01-04	Försvarsmakten har inga synpunkter avseende uppförande av vindkraft.

3.2 Samråd med myndigheter

TABELL 3. Sammanfattning av inkomna samrådsyttranden från myndigheter. Yttrandena redovisas i sin helhet i bilaga 24.

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
23	Länsstyrelsen i Gävleborgs län, enheten för miljö, meddelande om betydande miljöpåverkan, 2019-12-19	<p>Länsstyrelsen anger att</p> <ul style="list-style-type: none">• MKB ska innehålla de uppgifter som efterfrågas i 6 kap. 35 § miljöbalken i den omfattning som styrs av 6 kap 37 § miljöbalken.• särskild vikt i MKB ska läggas på följande områden; artskyddet, naturmiljö/naturvärden samt kulturmiljö• genomförda och planerade fågelinventeringar anses vara relevanta. I utredningarna bör även bevarandestatus och påverkan på arten redovisas. Fjällvråk bör inkluderas i inventeringen av rovfåglar• naturvärdesinventering bör kompletteras med utökat artskydd om detta ej är gjort. Fridlysta växter förekommer spritt över verksamhetsområdet, i MKB:n bör verksamhetens eventuella påverkan på arter belysas och hur verksamheten ska anpassas för att bestämmelserna i artskyddsförordningen efterlevs• MKB ska beskriva påverkan på naturvärden inom och intill projektområdet samt innehålla en beskrivning av effekter på områdets hydrologi, påverkan på strandskyddets syften, friluftsliv och landskapsbild• den arkeologiska utredningen som utförts under 2019 ska enligt Länsstyrelsen också omfatta nya tillfartsvägar, täktområden, kabeldragningar med mera som kan komma att beröra forn- och kulturlämningar
Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
24	Länsstyrelsen i Jämtlands län, Djur- och miljöenheten, 2020-02-10	<p>Länsstyrelsen anger att:</p> <ul style="list-style-type: none">• ansökan ska innehålla uppgifter om samtliga anmälningspliktiga kringverksamheter som ingår i prövningen; verksamheter som betongtillverkning och krossning ska ingå i yrkanden och redogöras för i MKB• ansökan ska innehålla uppgifter om var handlingarna kommer hållas tillgängliga för allmänheten under kungörelsetiden• ansökan ska innehålla en redogörelse för om bolaget har för avsikt att ställa ekonomisk säkerhet för vindkraftsanläggningen och i så fall till vilket belopp. Redogörelse ska också finnas för vad beloppets storlek baseras på och vilka åtgärder som omfattar återställningen• ansökan ska innehålla om bolaget ansöker om tillstånd för boxmodell eller fasta positioner med flyttmån.• ansökan ska samla alla bolagets åtaganden under en rubrik.• MKB ska redovisa alternativa lokaliseringar av vindkraftsanläggningen och motiv till valt huvudalternativ• tyngdpunkten i MKB ska vara på miljöpåverkan som kan uppkomma, skyddsåtgärder och försiktighetsmått• ansökningshandlingarna ska beskriva principerna för tillvägagångssätt vid byggnation av vägar och fundament för att minska ingrepp i miljön• ansökningshandlingarna ska redovisa och beskriva ytor inom projektområdet som undantas från exploatering• en landskapsanalys ska upprättas för att beskriva den påverkan vindparken får på omgivande landskap. Analysen ska innehålla en redovisning av hur layouten syftar till att minska landskapsbildspåverkan från platser med högt landskapsvärde• synbarhetsanalysen ska täcka ett avstånd om minst 2,5 km från vindkraftsanläggningen och ta hänsyn till omgivande vegetation

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
24	Länsstyrelsen i Jämtlands län, Djur- och miljöenheten, 2020-02-10	<ul style="list-style-type: none">• beräkningar, fotomontage och beskrivningar ska spegla det maximala antalet vindkraftverk och den maximala installerade effekten som avses uppföras• en redogörelse för omfattning och konsekvenser av hinderbelysning ska göras• rennäringens direkta och indirekta effekter ska beskrivas samt vilka åtgärder som kan vidtas för att minska eller lindra påverkan• naturvärdesinventeringen ska också redovisa arter som omfattas av artskyddsförordningen. Inventering ska genomföras vid lämplig tidpunkt för respektive artgrupp• om området ej bedöms vara intressant biotop för fladdermöss behöver ingen inventering göras, dock behöver skyddsåtgärder anges i det fall fladdermöss upptäcks samt ett resonemang som motiverar utelämnad inventering• inventering av kungsörn ska genomföras under minst två år, den senaste ska utföras säsongen före ansökan lämnas in till MPD. Om häckning uppmärksammas ska en boplatzinventering göras• förutom inventering av våtmarksfåglar, rovfåglar och skogshöns ska även inventering av övriga häckfåglar, så som ugglor och hackspettar genomföras• metod för all inventering ska beskrivas i MKB• ett stort antal lämningar av kolmilor och kolarkojor, saknar formellt skydd i Kulturmiljölagen men är skyddade enligt Skogsvårdslagens 30 §. Minst två fåbodar klassade som fornlämningar• vid planering av placering av vägar och aggregat ska fornlämningar helt undantas, övriga kulturhistoriska lämningar ska i första hand undvikas, om ej möjligt ska dessa dokumenteras• MKB ska innehålla ett resonemang om miljö kvalitetsnormer för vatten inom och i närheten av projektområdet, samt hur dessa eventuellt påverkas av uppförandet av vindkraftsanläggningen• vägtrummor ska läggas så att dessa ej utgör vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer• i ansökningshandlingarna ska redogöras för hur åtaganden och skyddsåtgärder får genomslag till underentreprenörer• kartmaterial som redovisas i löpande text bör bifogas i A3 format• om bolaget avser ansöka om boxmodell är det önskvärt om en karta för varje delområde kan visa preliminär väglayout med vägdragningar i förhållande till områden som omfattas av strandskydd, undantagsområden etc.• Länsstyrelsen anser att samrådsgruppen är snävt tilltagen, detta bör åtgärdas genom direktutskick till samtliga fastighetsägare i närmast angränsande byarna och genom annonsering i Östersundsposten.
25	Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2020-06-16	Bekräftar att information mottagits. Inga ytterligare synpunkter utöver vad som redan delgivits.
26	Länsstyrelsen i Jämtlands län, Djur- och miljöenheten, 2020-02-10	Bekräftar att minnesanteckningar från samrådsmöte mottagits. Länsstyrelsen synpunkter har sammanfattats i tidigare yttrande (id 23).

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
27	Naturvårdsverket, 2020-02-14	<p>Önskar en MKB som närmare redogör för vilka naturvärden som finns inom området och påverkan på dess värden. Viktigt att hänsyn tas till höga naturvärden, i synnerhet gällande klassade skogs- och våtmarksobjekt och dessa objekt bör undantas exploatering. Viktigt att åtgärder vidtas för att undvika negativ påverkan på hydrologin i våtmarker.</p> <p>Åtgärder bör vidtas för att minimera påverkan vid förekomst av känsliga arter av fåglar och fladdermöss.</p> <p>I de fall naturreservat planeras eller är under bildning bör en närmare dialog föras med länsstyrelsen för att klargöra förekomst av skyddsvärden.</p> <p>Naturvårdsverket hänvisar till sin hemsida och till den verksgemensamma hemsidan om vindkraft (Vindlov) för generella riktlinjer för etablering av vindkraft.</p>
28	Skogsstyrelsen, 2020-02-19	<p>Länsstyrelsen har tillsynsansvar för åtgärder i skogen som inte berör skogsvårdsåtgärder. Detta gäller även inom nyckelbiotoper.</p> <p>Det saknas detaljerad inventering av kulturmiljöer och naturvärden i området, vilket behöver göras innan etablering av vindkraft sker.</p> <p>Om åtgärder riskerar att skada ett biotopskyddsområde ska dispens sökas hos Skogsstyrelsen</p>
29	Sveriges geologiska undersökning (SGU), 2020-01-08	SGU avstår från att svara i ärendet och hänvisar till deras checklista för planering av infrastrukturprojekt.
30	Trafikverket, 20-07-03	Trafikverket svarade i egenskap av fastighetsägare i det utökade samrådet. Yttranden var desamma som Trafikverkets yttrande i hinderprovningen, se tabell 2.
31	Svenska Kraftnät (Svk), 2020-02-28	<p>Inga synpunkter på upprättat förslag i nuläget.</p> <p>Anläggningen är anmälningspliktig enligt elberedskapslagen.</p> <p>Den planerade förändringen ska i ett så tidigt skede som möjligt anmälas till Svenska kraftnät för att Svenska kraftnät i egenskap av elberedskapsmyndighet ska kunna vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa en robust elförsörjning i Sverige.</p>
32	Sveriges geologiska undersökning (SGU), 2021-10-06	SGU hänvisar till SGUs allmänna riktlinjer.
33	Skogsstyrelsen, 2021-10-18	<p>Om ett biotopskyddsområde berörs är det förbjudet att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet över biotopskyddsområden (7 kap 11§ miljöbalken) och bedömer om den planerade åtgärden kan skada naturmiljön. För att Skogsstyrelsen ska kunna göra en sådan bedömning krävs en detaljerad beskrivning av åtgärden och dess genomförande i respektive biotopskyddsområde.</p>
34	Länsstyrelsen i Jämtlands län, 2021-10-22	<p>Länsstyrelsen har tidigare lämnat synpunkter avseende vindpark Grubban och har utöver nedan inget ytterligare att tillägga;</p> <p>När det gäller kungsörn behöver det kartläggas hur kungsörn i det närmaste reviret använder det aktuella området, för att kunna bedöma eventuella risker vid födosök.</p>

3.3 Samråd med enskilda och allmänhet, organisationer och föreningar

Observera att med hänsyn till personuppgiftslagen GDPR redovisas inte några enskilda personuppgifter kopplade till inkomna samrådsyttranden från enskilda och allmänhet. Samtliga samrådsyttranden redovisas i sin helhet i en sekretessbelagd bilaga (bilaga 25).

TABELL 4. Sammanfattning av inkomna yttranden från organisationer och företag. Yttrandena redovisas i sin helhet i bilaga 24

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
35	Fåssjö samfällighetsförening, 2020-02-10	Beakta regnvattenavrinningen från arbetsplatser och tillfartsvägar för att undvika slambildning i bäckar och åar med lekplatser för fisk Markerat på karta vilka vatten inom projektområdet som är öppna för sportfiske året runt. Stavsjobodarna markerat på karta.
36	Jijnjevaerie sameby, 2019-12-30	Jijnjevaerie sameby har ingen erinran om den planerade vindkraftsanläggningen Grubban.
37	Telia, 2020-02-17	I egenskap av fastighetsägare meddelar Telia att de inte påverkas av den planerade verksamheten.
38	Våsberget Vindkraft AB, 2020-02-14	Ser positivt på mer förnybar energi och god samverkan. Den planerade vindkraftsanläggningen behöver förhålla sig till den utformning och de villkor som gäller för Våsbergets anläggning. Förutsätter att begränsningsvärden för ljud och skugga som gäller för Våsberget inte får överskridas utifrån kumulativa effekter. Avståndet mellan Våsberget vindpark och närmaste belägna verk inom planerad vindkraftsanläggning Grubban ska säkerställa att inga produktionsförluster uppkommer inom Våsbergets vindpark. Önskar få ta del av planerad layout, både vid ansökan och vid detaljprojektering. Det är viktigt att anläggandet av den planerade vindkraftsanläggningen inte medför långvariga produktionsbegränsningar för Våsbergets anläggning kopplat till bland annat överliggande elnät och stationer. Våsberget genomför fågelinventeringar inom kontrollprogram under vår/sommar 2020. Önskar information om bolaget avser genomföra några arbeten i området som kan påverka inventeringen under den tiden.
39	Våsberget Vindkraft AB, 2020-07-03	Våsberget förutsätter att OX2 tar ansvar för och åtgärdar eventuella negativa effekter som den planerade verksamheten kan ha på vindpark Våsberget. Sådana effekter kan gälla exempelvis ljud, skugga och produktionsbegränsningar. Våsberget ställer sig positiva till den planerade verksamheten endast om OX2 ingår ett så kallat "Hold Harmless"-avtal med Våsberget. Avtalets villkor ska vara tillfredställande för Våsberget. Om inget avtal ingås vill Våsberget inte att den planerade verksamheten etableras nära vindpark Våsberget.

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
40	Föreningen Flo-myran-Lövbackarna, 2020-06-26	<p>Äger jaktstuga i närheten av den planerade verksamheten. Stugan används av föreningens medlemmar och deras familjer för jakt och rekreation.</p> <p>Oro för att omfattande visuell och audiell störning kommer att uppstå vid stugan. Även jaktmarker i närområdet kan påverkas i stor omfattning.</p> <p>Önskar kommentar från OX2 om möjlighet att överklaga och möjlighet att erhålla kompensation.</p>
41	Naturskyddsföreningen i Jämtland-Härjedalen, 2021-10-22	<p>Fåglar generellt Naturskyddsföreningen förespråkar de riktlinjer för buffertzoner mot häckningar för olika arter som BirdLife Sverige tagit fram.</p> <p>Tjäder- och orrlekar Vi anser att OX2 bör komplettera inventeringen av tjäder- och orrlekar våren 2022. Den som Ecocom utfört 2019 har många brister som vi ser det.</p> <p>Vi är kritiska mot att de potentiella tjäderlekarna endast besökts vid en morgon (leta spår) och en kväll (lyssna).</p> <p>Vi är även kritiska till att inte fler än en inventerare besökte tjäderlekarna kvällstid.</p> <p>Vi menar att den inventering som Ecocom gjorde så sent som den 4 - 8 maj inte har ett trovärdigt resultat vad gäller antalet tuppår. Aktiviteten bland tupparna avtar nämligen betydligt när hönveckan passerat och det blir svårare att avgöra antalet tuppår.</p> <p>Vad gäller "de nya hänsynsrekommendationerna" som inventeringsrapporten hänvisar till på sid 11 (från Vindval 2017), krävs om man hänvisar till dessa en grundlig analys i kommande MKB.</p> <p>Vi noterar även ett intressant förslag från syntesrapporten från Vindval 2017 (Rydell et al. 2017): "Med livsmiljöer avses både lekplatser, miljöer där hönorna föder upp ungar samt miljöer där vuxna skogshöns spenderar övriga delar av året. Sådana miljöer bör i och i anslutning till vindkraftparker i skogsmiljö skötas på ett sätt som gynnar skogshöns. Villkor om sådan skogsskötsel skulle kunna kopplas till tillståndsgivning på samma sätt som exempelvis skyddsavstånd kopplas till tillståndsgivande idag."</p> <p>Kungsörn Om det finns ett aktivt kungsörnsrevir i projektområdets sydligaste delar måste utredas vid en inventering 2022. För reviret i norra delen behöver ytterligare verk i närheten av det kända alternativboet strykas, se Bilaga 1 i spelflyktsinventeringen från 2020.</p> <p>Frivilliga avsättningar ska redovisas Vi anser att skogsägarnas frivilliga avsättningar inom vindparksområdet bör redovisas i ansökan på samma sätt som nyckelbiotoper utpekade av Skogsstyrelsen, objekt med naturvärden, sumpskogar och naturvärden enligt våtmarksinventeringen. Liksom nyckelbiotoperna räknas frivilliga avsättningar in i den areal som certifierade markägare anger att man undantagit från skogsbruk och Naturskyddsföreningen anser därför att både nyckelbiotoper och frivilliga avsättningar ska undantas från vindkraftexploatering. Likaså utgör de frivilliga avsättningarna, enligt myndigheterna, en viktig del av miljömålet Levande skogar.</p>

Id	Samrådspart, datum	Sammanfattning av yttrande
42	Naturskyddsföreningen i Ljusdal, 2021-10-22	<p>Naturskyddsföreningens uppfattning är att vindkraften ska lokaliseras så att den har så liten negativ miljöpåverkan som möjligt, och vindkraft ska undvikas i skyddade områden och i områden med höga naturvärden.</p> <p>Kungsörn Naturskyddsföreningen förespråkar ett minimiavstånd till kungsörnsbon på tre kilometer i enighet med de riktlinjer som Vindval och BirdLife Sverige tagit fram. Vidare förespråkas att kungsörnsinventeringar bör göras i minst tre år.</p> <p>Tjäder och orre Inventering av skogshöns utfördes så sent som 4–8 maj 2019, varför man har skäl att misstänka en underskattning av antalet tjädrar och orrar på spelplatserna. Naturskyddsföreningen rekommenderar därför en förnyad undersökning av skogshönsens spelplatser något tidigare på säsongen. Naturskyddsföreningen tolkar rapportens diskussion som att det statistiska skyddsavståndet/hänsynsförfarandet som rekommenderades före 2017 (buffert på 1 km runt varje spelplats) skulle ta bort för stora delar av projektområdet. Emellertid har inte den analys av ekologiskt värdefulla habitat för tjäder och orre som anges i de nya hänsynsrekommendationerna efter 2017 genomförts.</p> <p>Pilotprojektet Biologisk Mångfald (BMF) Naturskyddsföreningen uppskattar den viljeyttring projektören har angående Biologisk Mångfald (BMF). Naturskyddsföreningen ser fram emot att få veta på vilket sätt Grubban-projektet avser att förbättra för den biologiska mångfalden i samband med exploateringen för vindkraft.</p>
Bilaga 22 och 23	Tåssåsen sameby, 2020-02-19 och 2021-08-18	<p>Tåssåsen sameby har inte inkommit med skriftligt yttrande. Följande synpunkter framfördes vid de två samrådsmöten som har ägt rum:</p> <p>Samebyn önskar att verken stängs av upp till två timmar högst två gånger per år om ren samlas inom området och behöver drivas bort med helikopter.</p> <p>Samebyn önskar samråd med OX2 kring vägdragnings i projektområdet, inför byggstart och löpande under driftfasen.</p>

TABELL 5. Sammanfattning av yttranden som inkommit från enskilda och allmänhet. De elva yttrandena redovisas i sin helhet i en sekretessbelagd bilaga (bilaga 25), med anledning av GDPR och hantering av personuppgifter. Bolaget tillhandahåller endast denna sekretessbelagda bilaga till tillståndsgivande myndighet.

Id	Sammanfattning av yttrande
1	<p>Äger två fastigheter i Grubban och vill ta del av information om när, var och hur projektet är tänkt att genomföras.</p> <p>Känner stor oro för projektet – mån om den ostördhet som råder i Grubban.</p> <p>Både vindkraftverk och anläggningsarbete kommer att bli störande ett störande syn- och ljudintryck samt trafik och tunga transporter.</p>
2	<p>Fastighetsägare (far till nuvarande fastighetsägare) i närheten av projektområdet. Efterfrågar fortlöpande information om hur projektet kommer att beröra fastigheten under anläggnings- och driftperiod.</p>
3	<p>Ägare till fastighet med fritidsboende i närheten av projektområdet. Motsäger sig bygget av flera anledningar.</p> <p>Vibrationer från vindkraftverk är skadligt för människor och djur.</p> <p>Det finns kungsörn i området som riskerar störas.</p> <p>Vattendrag och dricksvatten riskerar ta skada. Området är redan påverkat av skogsavverkning och gruvverksamhet. En sjö har förstörts av gruvverksamheten. Frågar i hur utsträckning är det rimligt att skogen och naturen påverkas av industriverksamhet.</p> <p>Stugan används både som avkoppling och för återhämtning då personen är ljud-, ljus- och luktkänslig. Vill därför inte ha något i närheten som skapar oro och psykisk ohälsa.</p> <p>Decibelnivån från vindkraftverk bör ej anses som låg, hushållsmaskiner med samma ljudnivå behöver på grund av ljudkänsligheten stängas av i hemmet och vindkraftverken kommer generera samma ljudnivå.</p> <p>Uppger att det krävs en temperatur på 5°C för att utföra större reparationer på rotorbladen. Uppger flertalet konsekvenser som kan uppstå vid reparationer och återvinning av rotorblad. Efterfrågar en förklaring om återvinningsprocessen och dess miljöeffekter.</p> <p>Frågar om hur driften av vindkraftverken kommer att skötas. I hur stor utsträckning vägar kommer att anläggas samt hur stor påverkan blir på skogsområdet.</p>
4	<p>Fastighetsägare i närheten av projektområdet. Undrar hur nära fastigheten som projektområdet planeras.</p> <p>Oroad över påverkan på fågellivet och risken för att fåglar inte uppmärksammar rotorblad i mörker.</p> <p>Antalet verk är många, och dess höjd kommer påverka landskapsbilden negativt.</p> <p>Frågar om befintligt elnät kommer vara tillräckligt för att distribuera strömmen.</p> <p>Frågar om kompensation för närliggande markägare.</p>
5	<p>Optimalt vore om projektet skrinlades. I det fall tillstånd ges, bör tre av verken placeras annorlunda eller helt tas bort enligt bifogad karta.</p> <p>Uppförande av vindkraftsanläggning kommer påverka fastighetsvärdet på den berörda fastigheten avsevärt vid framtida försäljning.</p>

Id	Sammanfattning av yttrande
6	<p>Fastighetsägare i närheten av projektområdet. Tar starkt avstånd från planer på vindkraftparken. Oro över att vindkraftverken kommer innebära störningar avseende både ljud och visuellt intryck.</p> <p>Önskemål om fotomontage från fastigheten.</p> <p>Uppförande av vindkraftsanläggning kommer påverka fastighetsvärdet på den berörda fastigheten avsevärt. En stor osäkerhet att investera i en renovering om vindkraftparken etableras. Värdet i fastigheten ligger i just dess avskildhet från ljud, ljus och annat som kan upplevas störande i ett samhälle. Fastighetens känslomässiga värde svårt att mäta, ett högt affektionsvärde eftersom fastigheten varit i familjens ägo sedan mitten av 1900-talet.</p> <p>På fastigheten finns flertalet kolonier med fladdermöss, av arterna Nordfladdermus och/eller Taiga fladdermus och/eller Mustaschfladdermus. Även om risken för kollision enligt studier tycks liten, upplever fastighetsägarna en oro för påverkan på fladdermössen.</p> <p>Farhåga att fåglar och djur generellt kommer påverkas negativt av etableringen, flertalet rödlistade fåglar har observerats i närheten till projektområdet.</p> <p>Vill ha mer information om vart de ska vända sig vid frågor om projektet.</p> <p>Oro för att ljud och infraljud kan ha en negativ påverkan på människor och djur.</p> <p>Förslag från fastighetsägarna om byggandet av Grubban går igenom:</p> <ul style="list-style-type: none">• Om vindkraftparken orsakar störning till den grad att fastighetsägarna inte vill ha kvar gården bör det finnas möjlighet att bli utköpt, likaså om det på grund av vindkraftparken ej är möjligt att sälja fastigheten till ett skäligt pris.• Att det kostnadsfritt dras in el till fastighetsägarna och grannfastigheter som kompensation för värdebortfall och andra störningar i samband med anläggning.• Att det plogas till fastigheten vintertid.
7	<p>Den planerade verksamheten förstör jakt, fiske och rekreation. De 280 meter höga vindkraftverken kommer att synas på långt avstånd och landskapsbilden förändras.</p> <p>Undrar hur djurliv, jakt och fiske kommer att påverkas.</p> <p>Undrar hur människors hälsa kommer att påverkas, bland annat med hänseende på infraljud.</p> <p>Ifrågasätter val av fotopunkt för fotomontagen från Gåssjö. Menar att verken bör synas mer från andra fastigheter i byn.</p>
8	<p>Fastighetsägare och boende i Tevansjö. Har valt att bosätta sig där bland annat på grund av naturen och tystnaden.</p> <p>I dagsläget påverkas personens rekreation och friluftsliv av vinande ljud från vindpark Våsberget.</p> <p>Den planerade verksamheten ligger för nära bebyggelse. En sådan etablering kommer att innebära att hela landskapsbilden, friluftslivet, naturmiljön och kulturmiljön förstörs. Jakten kommer att dö ut i området.</p> <p>Endast OX2 har ekonomisk vinning av projektet, för övriga innebär det endast förstörelse.</p> <p>Säger sammanfattningsvis nej till projektet.</p>

Id	Sammanfattning av yttrande
9	<p>Har valt att bosätta sig vid Tevansjö på grund av lugnet, tystnaden och de vackra vyerna. Den planerade verksamheten skulle förstöra personens boendemiljö. För att montera vindkraften krävs omfattande skövling av skog och störande maskintrafik.</p> <p>Menar att OX2 bör bygga på andra platser där det finns obebyggd skog.</p> <p>Ifrågasätter nyttan av den planerade verksamheten. Menar att energiuttaget sker under maximalt 20 års tid och att det säljs utanför Sveriges gränser och gynnar kinesiska ägare.</p>
10	<p>Motsätter sig den planerade verksamheten på grund av:</p> <ul style="list-style-type: none">• Negativ påverkan på landskapsbilden. 48 stycken 280 meter höga vindkraftverk passar inte in i det unika landskapet i Hälsingland som är en del av Sveriges kulturarv. Även belysningen på vindkraftverken kommer att ha en stor påverkan på landskapsbilden.• Att verken på grund av höjden kommer att orsaka skuggor på långt avstånd och betydande buller, framför allt under kvälls- och nattid.• Färre personer kommer att vilja bo i området, vilket kommer att leda till att faciliteter läggs ner.• Områdets karaktär av oförstördhet kommer att försvinna, vilket förstör upplevelsen för de som har fritidshus i området.• Att negativ påverkan på omgivningen inte nämns i samrådsunderlaget.• Att det inte nämns i samrådsunderlaget om/hur närliggande byar kan dra nytta av den planerade verksamheten. <p>Flera av fotomontagen är inte realistiska. Baserat på skuggorna i bilden lyser solen direkt på vindkraftverkens rotorblad, vilket orsakar en reflektion som inte kan ses i bilderna.</p> <p>Önskar information om projektets framtida vinster, och vinning för närliggande byar.</p> <p>Önskar information om kompensation för fastighetsvärden, förlust av upplevelsevärden och förlust av verksamheter (till exempel mataffärer) som en följd av negativa effekter.</p> <p>Informationen i samrådsunderlaget är begränsad och projektet är inte transparent för de som påverkas.</p>
11	<p>Det finns både bekräftade Taiga/Mustachfladdermöss och Nordfladdermöss på Gräningsvallen. I somras var det fladdermusforskare på Gränningen som ett led i ett forskningsprojekt på Stockholms universitet. De undersökte även bosättningar i flera övergivna hus vid/nära Getkölen.</p>

4. BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Kapitlet delar in inkomna samrådsyttranden i kategorier, så kallade aspekter i upprättad miljökonsekvensbeskrivning. För varje aspekt återfinns en kolumn som redogör för bolagets hantering och bemötande av inkomna yttranden.

I tabell 2, tabell 3, tabell 4 och tabell 5 sammanfattas de samrådsyttranden som inkommit under samrådsförfarandet. I tabell 6 nedan delas yttrandena istället in i åtta olika teman och kompletteras med bolagets hantering och bemötande av den information, de frågor och de synpunkter som inkommit. De åtta tematiska uppdelningarna är;

Planförhållanden och markanvändning
Tillståndsprocessen och samrådsförfarandet
Energipolitik
Naturvärden och limniska värden
Fauna (fågel, fladdermöss och övriga fauna)
Kulturvärden
Friluftsliv, rekreation, boendemiljö och hälsa
Övrigt

TABELL 6. Sammanfattning av inkomna samrådsyttranden och hur OX2 hanterat och bemött dessa. Yttrandena redovisas i sin helhet i bilaga 24 och 25

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Flyttas positionen i någon riktning mer än 30 meter, alternativt om totalhöjden ändras, måste Försvarmakten erhålla en ny remissförfrågan.	OX2 tar med sig informationen i vidare projektering.
	Ta fram underlag för infrastruktur under projektering av vindkraftsanläggningen för att kunna planera och lösa transporter till och från området. Eventuell dispens krävs för att köra tunga transporter på allmänt vägnät. Trafikverket anser att en transportplan ska tas fram som grund för kommunikation med Trafikverket. Avståndet mellan vindkraftverk och väg ska vara minst vindkraftverkets totalhöjd. Avståndet mellan vindkraftverk och järnväg ska vara minst vindkraftverkens totalhöjd plus 20 meter. Hänsyn ska tas till risk för iskast.	Tidigt under projektet kommer transportmöjligheterna till och från projektområdet att undersökas. OX2 kan garantera att ett tillräckligt avstånd mellan vindkraftverk och väg/järnväg kommer att hållas. OX2 kommer i vidare projektering samråda upprättad transportplan med Trafikverket.
	Härjedalen Sveg Airport är berörd flygplats och skall kontaktas i egenskap av sakägare.	Härjedalen Sveg Airport har kontaktats inom ramen för samrådet.
	Hänsyn behöver tas till järnvägsanläggningars trafikering utifrån olika aspekter, då Trafikverkets interna telekommunikation MobiSIR kan störas. Om lokaliseringen ändras efter samråd ska det meddelas till Trafikverket som gör en ny granskning.	OX2 tar med sig informationen i vidare projektering. Om lokalisering ändras meddelar bolaget detta till Trafikverket.
	Hindermarkering ska ske enligt Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av föremål som kan utgöra fara för luftfarten.	Vindkraftverken kommer att utrustas med hindermarkering enligt gällande lagstiftning.
	Analys av kumulativa effekter efterfrågas.	En sammanställning av närliggande vindkraftsanläggningar görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 4.3. Därtill har OX2 gjort fotomontage, synbarhetsanalys samt ljud- och skuggberäkningar med ett kumulativt perspektiv där både planerade och uppförda vindkraftverk inkluderas. Detta redogörs för i upprättad miljökonsekvensbeskrivningen se kapitel 6.
	Indirekta och direkta effekterna på rennäringen måste beskrivas samt vilka åtgärder som kan vidtas för att minska eller lindra påverkan. Även kumulativa effekter på renskötseln efterfrågas.	Inom ramen för tillståndsansökan genomförs en rennäringstudering av Ecogain. Utredningen ligger till grund för den bedömning av verksamhetens påverkan på rennäringens intresse som görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.5.1, samt i bilaga C23. De kumulativa effekterna på renskötseln i berörd sameby redogörs för i miljökonsekvensbeskrivningen, avsnitt 6.5.1.

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	<p>Uppge om bolaget ansöker på så kallad Boxmodell eller fasta verksplaceringar med flyttmån.</p> <p>Om bolaget avser ansöka om boxmodell är det önskvärt om en karta för varje delområde kan visa preliminär väglayout med vägdragningar i förhållande till områden som omfattas av strandskydd, undantagsområden etcetera</p>	<p>Boxmodell är ej aktuellt. OX2 kommer att söka för positioner med fasta koordinater med en flyttmån på 200 meter.</p>
	<p>Den planerade vindkraftsanläggningen behöver förhålla sig till den utformning och de villkor som gäller för Våsbergets anläggning.</p> <p>Våsberget genomför under vår/sommar 2020 fågelinventeringar – önskar information om bolaget planerar arbete som kan påverka inventeringarna.</p> <p>Våsberget förutsätter att OX2 tar ansvar för och åtgärdar eventuella negativa effekter som den planerade verksamheten kan ha på vindpark Våsberget. Sådana effekter kan gälla exempelvis ljud, skugga och produktionsbegränsningar.</p> <p>Våsberget ställer sig positiva till den planerade verksamheten endast om OX2 ingår ett så kallat "Hold Harmless"-avtal med Våsberget.</p>	<p>OX2 har en etablerad kontakt med Våsberget Vindkraft AB.</p>
	<p>Beskrivning av principerna för tillvägagångssätt vid byggnation av vägar och fundament för att minska ingrepp i miljön. Redogör för skyddsåtgärder som vidtas för att befarad miljöpåverkan ej ska uppkomma.</p>	<p>En redogörelse för utformningsprinciper görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 3.3, skyddsåtgärder beskrivs i respektive avsnitt under kapitel 6.</p>
	<p>Alternativa lokaliseringar av vindkraftsanläggningen ska redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.</p>	<p>En beskrivning av alternativa platser och en analys av platserna jämfört med andra intressen görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, kapitel 2.</p>
	<p>Redogör för vilka ytor inom projektområdet som undantas från etablering av vägar, vindkraftverk och annan infrastruktur samt vilka värden de innehåller.</p>	<p>En redogörelse för utformningsprinciper görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 3.3, skyddsåtgärder beskrivs i respektive avsnitt under kapitel 6.</p>
	<p>Hur stor yta kommer vägar att ta i anspråk och hur stor blir påverkan på skogsområdet?</p>	<p>Inom projektområdet finns skogsbilvägar av god kvalitet vilka kommer att användas till vindkraftsanläggningens interna vägnät. Eventuellt kommer befintliga vägar att behöva förstärkas och breddas.</p> <p>Av projektområdets totala areal om cirka 2 900 hektar kommer det totala maktanspråket uppgår till cirka 4–4,5 %. Med det totala markanspråket menas montageytor, uppställningsytor, nya och befintliga vägar samt avverkningsytor i anslutning till montageytor och vägar. Av det totala markanspråket uppskattas 2,2–2,5 % av projektområdets totala areal utgöras av hårdgjorda ytor (montageytor, vägar och uppställningsytor).</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	<p>Härjedalens kommun har praxis om 35 dB för vindkraft i det tematiska tillägget.</p>	<p>I tillägget till ÖP anges att det ”i närhet av områden med permanent- eller fritidsbostäder och rörligt friluftsliv, i områden med lågt bakgrundsljud och i vindskyddade lägen samt i naturreservat, får den ekvivalenta ljudnivån inte överstiga 35 dB(A). 40 dB(A) kan godtas i andra fall. Naturvårdsverkets råd och ’försiktighetsprincipen’ bör alltid gälla. Riktlinjerna omfattar också mindre så kallade gårdsverk, även de som inte behöver bygglov.”</p> <p>Riksintresseområden för rörligt friluftsliv finns framför allt i fjällområden i den västra delen av Härjedalens kommun. I närheten av projektområdet finns inga områden utpekade som särskilt värdefulla för det rörliga friluftslivet och inget naturreservat berörs. Projektområdet bedöms inte ha lägre bakgrundsljud än andra skogsområden i kommunen. Därför görs bedömningen att 40 dB(A) bör kunna godtas.</p>
	<p>Finns lämpliga grus- eller bergtäkter i närheten av projektområdet?</p>	<p>För att minska långa transporttider och områdespåverkan har projektet för avsikt att utnyttja närliggande täkter, allra helst inom projektområdet.</p> <p>Tillsammans med SCA har lämpliga platser inom och utanför projektområdet identifierats. Taktprover har tagits, som visar att materialkvaliteten uppfyller kraven. Ärenden kommer att lämnas in av SCA som separata ansökningar för taktverksamhet.</p>
	<p>OX2 bör bygga på andra platser i Sverige där det finns obebyggd skog</p>	<p>OX2 söker ständigt efter bra lokaliseringar för vindparker och avstånd till närboende är en av de olika faktorer som beaktas när en plats väljs. En beskrivning av hur lokaliseringen valts finns i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, kapitel 2.</p> <p>Enligt folkbokföringsregister i november 2021 finns det inga folkbokförda personer inom projektområdet eller tre kilometer från projektområdet. Befolkningstätheten redogörs för i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 4.2.3.</p>
	<p>Skogsägarnas frivilliga avsättningar inom vindparksområdet bör redovisas i ansökan på samma sätt som nyckelbiotoper utpekade av Skogsstyrelsen, objekt med naturvärden, sumpskogar och naturvärden enligt våtmarksinventeringen. Liksom nyckelbiotoperna räknas frivilliga avsättningar in i den areal som certifierade markägare anger att man undantagit från skogsbruk och Naturskyddsföreringen anser därför att både nyckelbiotoper och frivilliga avsättningar ska undantas från vindkraftexploatering. Likaså utgör de frivilliga avsättningarna, enligt myndigheterna, en viktig del av miljömålet Levande skogar.</p>	<p>En frivillig avsättning innebär, till skillnad från formellt skyddad skogsmark, att markägaren själv har beslutat om avsättningen. Det innebär att markägaren också har beslutsmandatet att upphöra med eller flytta den frivilliga avsättningen. Är markägaren certifierad enligt den så kallade FSC-standarderna finns vissa rutiner för hur ett sådant beslut kan ske och dokumenteras. Samtliga markägare har publicerat sina frivilliga avsättningar via digitala karttjänster.</p> <p>Majoriteten av de för närvarande utpekade frivilliga avsättningar inom projektområdet överlappar med de naturvärdesobjekt som identifierades inom ramen för naturvärdesinventeringen, vilka i stor utsträckning undantas från påverkan, se avsnitt 6.3.1 i upprättad miljökonsekvensbeskrivning. Restande utpekade områden hanteras, om behov skulle uppstå i samband med detaljprojekteringen, i en separat dialog mellan OX2 och markägarna.</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Nya eller ändrade utfarter till allmän väg kräver tillstånd enligt 39 § Väglagen. Tillstånd krävs av Trafikverket enligt 43 § Väglagen för de åtgärder som kommer att utföras i direkt anslutning till vägområdet. Enligt 44 § Väglagen får det inte dras ledningar inom ett vägområde utan Trafikverkets tillstånd.	OX2 tar med sig informationen i vidare projektering.
	Trafikverket förutsätter att samråd sker med enskilda vägsamfällighetsföreningar vars vägar kommer att nyttjas vid transporter. Ur säkerhetssynpunkt bör avståndet till enskilda vägar tas med i beaktande.	OX2 samråder med vägföreningarna och skriver avtal med dem om att nyttja vägarna.
	Ansökan ska innehålla uppgifter om samtliga anmälningspliktiga kringverksamheter som ingår i prövningen; verksamheter som betongtillverkning och krossning ska ingå i yrkanden och redogöras för i MKB.	I upprättad miljökonsekvensbeskrivning redogörs för de kringverksamheter som OX2 yrkar på att få tillstånd till inom tillståndsprövningen.
	Ansökan ska innehålla uppgifter om vart handlingarna kommer hållas tillgängliga för allmänheten under kungörelsetiden.	I upprättade ansökningshandlingar redovisas föreslagna platser där handlingarna kommer kunna finnas tillgängliga.
	Härjedalens kommun förutser en problematik i att Grubban berör två kommuner. Bolaget bör i ett tidigt skede ta fram en strategi för hur och med vem dialog ska föras, samt att tydligt visa på de ekonomiska fördelarna för bygden.	OX2 har etablerat kontakt med föreningar på båda sidor kommungränsen och arbetar fortlöpande med upplägg för bygdepeng och andra aktiviteter som kan vara fördelaktiga för lokalsamhället. OX2 arbetar med att få ett så högt deltagande som möjligt från det lokala och regionala näringslivet i projektet.
	Viktigt att Bolaget håller god dialog med närboende och att dessa informeras kontinuerligt om processen.	OX2 har under projektutvecklingen etablerat kontakt med både privatpersoner och organisationer i bygden. Utöver samrådsmöten har informationsmöten hållits på båda sidor kommungränsen samt ett digitalt möte riktat till det lokala näringslivet. Ytterhogdal har utsett en lokal representant med vilken OX2 och SCA haft månadsavstämningar för att gemensamt utforma projektet och fånga upp bygdens önskemål och behov. OX2 avser att erbjuda motsvarande kontakt med föreningar på Ljusdals-sidan och arbetar med att bygga upp relationer. Information om projektet har uppdaterats löpande på bolagets projekthemsida.
	Länsstyrelsen Jämtland anser att samråds-kretsen är snävt tilltagen, detta bör åtgärdas genom direktutskick till samtliga fastighetsägare i närmast angränsande byarna och genom annonsering i Östersundsposten.	Samrådet kompletterades med annons i Östersundsposten samt ett samrådsutskick till närliggande byar och sammanhållen bebyggelse, på ett avstånd om ca en mil från projektområdets gräns och varifrån stora delar av vindkraftsanläggning skulle kunna bli synlig. Detta redogörs för i avsnitt 2.5.
	I de fall naturreservat planeras eller är under bildning bör en närmare dialog föras med länsstyrelsen för att klargöra förekomst av skyddsvärden.	OX2 tar med sig informationen i vidare projektering.

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Om åtgärder riskerar att skada biotopskyddat område ska dispens sökas hos Skogsstyrelsen.	Biotopskyddade områden har undantagits från etablering av såväl verksplaceringar som vägar och övrig infrastruktur och riskerar således inte skada något utpekad biotopskydd vare sig inom eller utanför projektområdet.
	Anläggningen är anmälningspliktig enligt elberedskapslagen.	OX2 avser att anmäla vindparken till Elberedskapsmyndigheten (SVK) enligt elberedskapslagen. Vanligtvis görs detta när modell av vindkraftverk fastställts.
	Viktigt att det tydligt framgår i miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan vad som är rekommendationer (av konsult) och vad bolaget åtar sig.	I MKB, kapitel 6, sammanfattas de skyddsåtgärder som OX2 åtar sig att utföra inom ramen för tillståndsansökan.
	Synbarhetsanalys bör göras på en radie motsvarande 2,5 kilometer i miljökonsekvensbeskrivningen.	Länsstyrelsen angav en radie på 2,5 km i sitt yttrande. OX2 tolkar detta som en felskrivning som syftade till 25 km egentligen. En synbarhetsanalys har genomförts som omfattar ett område upp till 25 kilometer från projektområdet. En redovisning av förändring av landskapsbilden redovisas i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.4.3.
	Amplitudmodulerat ljud bör beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen.	I upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.2.2, redovisas de ljudberäkningar som har upprättats för ansökt vindkraftsanläggning och en motivering till vald metod.
	Negativ påverkan på omgivningen nämns inte i samrådsunderlaget.	Samrådet sker i ett tidigt projektskede. I samrådshandlingen presenterades därför en preliminär och översiktlig bild av de miljöeffekter som den planerade verksamheten förväntas ge upphov till. I miljökonsekvensbeskrivningen redogörs respektive miljöeffekt i detalj i kapitel 6.
	Det nämns inte i samrådsunderlaget om/hur närliggande byar kan dra nytta av den planerade verksamheten.	OX2 erbjuder ersättning till bygden i form av bygdepeng samt möjlighet till riskvilligt kapital via "medvindslånet" som administreras av Garantia. Det slutliga upplägget kring ersättning utformas i samverkan med lokala föreningar.
	Informationen i samrådsunderlaget är begränsad och projektet är inte transparent för de som påverkas.	Samrådsunderlaget utgår från och sammanställer den information som finns tillgänglig vid aktuell tidpunkt. Under projektets gång fortlöper olika inventeringar och utredningar för att kunna kartlägga områdets värden och eventuella intressekonflikter. Ett samråd ska, enligt miljöbalkens bestämmelser, ske i ett tidigt skede för att informera om planerad verksamhet. Vid tidpunkt för samrådet är det därför inte möjligt att ha all fakta som krävs för att kunna genomföra tillståndsprövningen.

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	<p>Vilken är nyttan av den planerade verksamheten?</p> <p>Energiuttaget sker under maximalt 20 års tid, säljs utanför Sveriges gränser och gynnar kinesiska ägare.</p>	<p>Vindpark Grubban skapar olika typer av nyttor på lokal, regional och nationell nivå. Vindparken ger exempelvis nyttor i form av arbetstillfällen, skatteintäkter och pengar som kommer närområdet till gagn genom en årlig bygdepeng om 1 % av brutto-intäkterna från elförsäljningen. Vindparkens lokala nyttor samt klimatnytta redogörs för i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, främst i avsnitt 1.5 respektive 6.4.2.</p> <p>Elproduktionen från vindparken väntas främst möta det ökande elbehovet som elektrifiering av svensk transportsektor och industri ger upphov till. Den planerade livslängden är 35–40 år. Regionalt skapar vindparken möjlighet för el-förbrukande industrier att etablera sig i området, vilket i sin tur kan ge sekundära positiva effekter gällande den lokala ekonomin. I dagsläget är det inte klart vem som kommer äga vindpark Grubban. Ägandet kan även ändras under driftsperioden. Vindkraftens klimatnytta är oberoende av ägandet av vindparken.</p>
	<p>Särskild vikt i miljökonsekvensbeskrivningen ska läggas på artskyddet, naturmiljö/naturvärden samt kulturmiljö.</p> <p>I naturvärdesinventeringen som görs av etableringsområdet ska också arter som omfattas av artskyddsförordningen ingå. Inventering ska genomföras vid lämplig tidpunkt för respektive artgrupp.</p>	<p>En miljöeffektsdömning av naturmiljö, fridlysta arter, kultur etcetera görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning i kapitel 6.</p> <p>Vidare ligger även en specifik artskyddsutredning till grund för upprättad miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom artskyddsutredningen behandlar känsliga uppgifter om hotade arter är denna underlagsrapport sekretessbelagd.</p>
	<p>Det saknas detaljerad inventering av naturvärden i området, vilket behöver göras innan etablering av vindkraft sker.</p> <p>Miljökonsekvensbeskrivningen ska beskriva påverkan på naturvärden inom och intill projektområdet.</p>	<p>Vid tidpunkt för samrådet hade inte någon naturvärdesinventering färdigställts och därför redovisades inga resultat från genomförd inventering. En naturvärdesinventering enligt svensk standard har genomförts av Ecogain och ligger till grund för den miljöbedömning som redovisas i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, se avsnitt 6.3.</p>
	<p>Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en beskrivning av effekter på områdets hydrologi (hur våtmark, sumpskog, vattendrag samt hur närliggande Natura 2000-områden kan påverkas).</p> <p>Utredning av påverkan på vattendrag från vägar ska göras redan i ett tidigt skede, helst innan detaljplanering är utförd.</p>	<p>I upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.3.1 och 6.4.1, redovisas effekter på projektområdets hydrologi. Där redogörs även att placeringen av vindkraftverken och tillhörande infrastruktur har anpassats utifrån framtagna hänsynsområden för bland annat värdefulla vatten, se även bilaga C11.</p> <p>Bolagets projektspecifika utformningsprinciper för våtmarker, sumpskogar, vattendrag etcetera beskrivs i avsnitt 3.3.</p> <p>En beskrivning av hur närliggande Natura 2000-områden kan påverkas görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 4.4.</p>
	<p>Ett resonemang om miljö kvalitetsnormer för vatten inom och i närheten av projektområdet bör framgå i miljökonsekvensbeskrivningen, samt hur dessa eventuellt påverkas av uppförandet av vindkraftsanläggningen.</p>	<p>En beskrivning och analys av påverkan på hydrologiska förhållanden med koppling till miljö kvalitetsnormerna görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.4.1.</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	<p>Vägtrummor ska läggas så att dessa ej utgör vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer. I fiskförande vatten förespråkar länsstyrelsen valvbåge/halvtrumma. Grumlingsförebyggande åtgärder och val av tidpunkt för när åtgärder vid vattendrag kan vara aktuella ska göras med avseende på öringens lek i september/oktober.</p>	<p>Påverkan på vattendrag utreds inom upprättad miljökonsekvensbeskrivning. I den tekniska beskrivningen som bifogas tillståndsansökan redovisas även tekniska specifikationer om tillvägagångssätt vid passage över vattendrag eller av anläggning inom eller i närheten av sumpskog eller våtmarksområde. Anläggning för korsande av vattendrag ska där så är tillämpligt föregås av anmälan till länsstyrelsen.</p>
	<p>Beakta regnvattenavrinningen från arbetsplatser och tillfartsvägar för att undvika slambildning i bäckar och åar med lekplatser för fisk.</p>	<p>En beskrivning och analys av de hydrologiska förhållandena görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.4.1. Vid layout av verksplaceringar, vägar och annan infrastruktur tas hänsyn till förekommande hydrologiska värden och anpassningar görs för att de negativa konsekvenserna ska begränsas i möjligaste mån.</p>
	<p>Vattendrag och dricksvatten riskerar ta skada.</p>	<p>Någon påverkan på dricksvattenförekomster kommer inte att ske till följd av vindkraftsanläggningen. Se även svar ovan gällande påverkan på vattendrag.</p>
	<p>Området är redan under högt tryck från pågående skogsbruk.</p>	<p>Området är i hög grad påverkat av det konventionella skogsbruket, varför OX2 anser att ansökt vindkraftsanläggning är väl lämpad för området. Ansökt vindkraftsanläggning har anpassats utifrån de underlagsutredningar som har genomförts inom projektområdet och i dess omnejd vad gäller förekomsten av fåglar, fladdermöss, naturvärden, hydrologiska värden, skyddsvärda arter och biotoper, för att negativa konsekvenser ska begränsas i möjligaste mån.</p> <p>Vidare bidrar resultatet från underlagsutredningarna till att natur- och kulturvärden, som sannolikt inte annars hade upptäckts, har identifierats, dokumenterats och på så vis har en större möjlighet att bibehållas i den framtida markanvändningen.</p>
	<p>För att montera vindkraften krävs omfattande skövling av skog.</p>	<p>Mark kommer att tas i anspråk för vindkraftverken, nya vägar, breddning av vägar och uppställningsytor. För att anlägga dessa kommer skog att behöva avverkas. Av projektområdets totala areal om cirka 2 900 hektar kommer det totala maktanspråket uppgår till cirka 4–4,5 %. Med det totala markanspråket menas montageytor, uppställningsytor, nya och befintliga vägar samt avverkningsytor i anslutning till montageytor och vägar.</p> <p>Verksamheten utformas för att minimera påverkan på naturvärden, se svar på föregående kommentar.</p>
	<p>Information om påverkan på strandskyddet måste ingå i ansökan.</p>	<p>Strandskyddet beaktas i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.4.1.</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	I ansökningshandlingarna ska redogöras för hur åtaganden och skyddsåtgärder får genomslag till underentreprenörer.	Inför de olika anläggningsfaserna kommer gällande tillstånd, villkor samt skyddsåtgärder presenteras för de personer som behöver ta del av informationen, tjänstemän såväl som entreprenörer. Inför anläggningsfasen kommer en miljöåtgärdsplan tas fram som behandlar områden och punkter där det behöver vidtas särskilda försiktighetsåtgärder utifrån utformningen av den slutliga layouten.
	Ser fram emot att få veta på vilket sätt Grubban-projektet avser att förbättra för den biologiska mångfalden i samband med exploateringen för vindkraft.	OX2 redogör för sin strategi för ökad biologisk mångfald och klimatnytta i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 1.4 samt bilaga C3.
	<p>Det finns kungsörn i området.</p> <p>Kungsörnsgruppen har god insyn och bör kontaktas inom ramen för uppdraget.</p> <p>Inventering av kungsörn ska genomföras under minst två år, den senaste ska utföras säsongen före ansökan lämnas in till MPD. Om häckning uppmärksammas ska en boplatsinventering göras. Viktigt att hela verksamhetsområdet täcks in.</p> <p>Det behöver kartläggas hur kungsörn i det närmaste reviret använder det aktuella området, för att kunna bedöma eventuella risker vid födosök.</p> <p>Det behöver utredas om det finns ett aktivt kungsörnsrevir i projektområdets sydligaste delar. För reviret i norra delen behöver ytterligare verk i närheten av det kända alternativboet strykas.</p> <p>Vindkraft bör inte byggas inom tre kilometer från kungsörnsens boplats.</p> <p>Kungsörnsinventeringar bör göras i minst tre år.</p>	<p>Spelflyktsinventering av örn har genomförts under två säsonger, 2020 samt 2021. Under 2021 gjordes även en boplatsinventering. Resultaten beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen avsnitt 6.3.2. Hänsynsområden för kungsörn redogörs för i den sekretessbelagda bilagan C17.</p> <p>Inom ramen för genomförda fågelinventeringar har Kungsörnsgruppen och lokala ornitologer kontaktats för att inhämta och stämma av information. Kungsörnsgruppen i Gävleborg, Gävleborgs Läns ornitologiska förening och Jämtlands läns ornitologiska förening har även erhållit skriftlig samrådsinbjudan.</p>
	I fågelutredningarna bör även bevarandestatus och påverkan på arten redovisas.	<p>I de underlagsutredningar som är gjorda för fågel görs en redovisning av förekommande arter inom projektområdet och i relevant omnejd.</p> <p>Vidare ligger även en specifik artskyddsutredning till grund för upprättad miljökonsekvensbeskrivning, se avsnitt 6.3.4 samt bilaga C19. I utredningen sammanställs kunskapen om de förekommande fridlysta arterna och en bedömning görs om hur arterna kan komma att påverkas av en vindkraftsetablering.</p> <p>Artskyddsutredningen är framtagen utefter gällande rätt och den nya praxis som har bildats under år 2021. Eftersom artskyddsutredningen behandlar känsliga uppgifter om hotade arter är bilagan sekretessbelagd.</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Fjällvråk bör inkluderas i inventeringen av rovfåglar.	Fjällvråk är en av de arter som särskilt har eftersökts inom genomförda fågelinventeringar.
	<p>MKB bör beskriva vilka hänsyn som tas till ekologiskt värdefulla habitat för tjäder och orre.</p> <p>En kompletterande inventering av tjäder- och orrlekar bör genomföras då Ecocoms inventering har brister.</p>	<p>Genomförda utredningar av fågelförekomst ligger till grund för hur vindkraftsanläggningen har utformats. Hänsynsområden för tjäder och orre har tagits fram utifrån aktuella rekommendationer, se avsnitt 6.3.2 i upprättad miljökonsekvensbeskrivning samt bilaga C18. Vidare ligger även en specifik artskyddsutredning till grund för upprättad miljökonsekvensbeskrivning, se avsnitt 6.3.4 samt bilaga C19.</p> <p>En kompletterande skogshönsinventering kommer att genomföras under 2022.</p>
	Förutom inventering av våtmarksfåglar, rovfåglar och skogshöns ska även inventering av övriga häckfåglar, så som ugglor och hackspettar genomföras.	Inventering av allmän häckfågelfauna är genomförd och beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen avsnitt 6.3.2.
	Oroad över påverkan på fågellivet och risken för att fåglar inte uppmärksammar rotorblad i mörker.	Nattlevande fåglar (till exempel ugglor) har bra mörkerseende, så risken för kollision är inte större än för daglevande fåglar. En del daglevande fåglar under sin årliga flyttning kan flyga nattetid, men något stort flyttstråk har inte upptäckts inom projektområdet eller i dess närhet.
	Utredning av fladdermus bör vara utförlig. Inventering kan bli aktuellt beroende på vad skrivbordsutredning visar. Oavsett om inventering krävs behöver skyddsåtgärder anges i det fall fladdermöss upptäcks samt ett resonemang som motiverar utelämnad inventering.	Skrivbordsutredning är genomförd och visar att risken för negativ påverkan på lokala populationer av fladdermöss är försumbar. Motivering till utelämnad inventering beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen avsnitt 6.3.3.
	På fastigheten finns flertalet kolonier med fladdermöss, även om risken för kollision enligt studier tycks liten, upplever fastighetsägarna en oro för påverkan på fladdermössen.	Fladdermusutredningen påpekar att det kan finnas upp fem arter i området varav tre är allmänt förekommande. Utredningen påpekar att risken för negativ påverkan på lokala populationer av dessa arter är försumbar. Se vidare upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.3.3.
	Åtgärder bör vidtas för att minimera påverkan vid förekomst av känsliga arter av fåglar och fladdermöss.	Genomförda utredningar av fågel- och fladdermusförekomst ligger till grund för hur vindkraftsanläggningen har utformats. Hänsyn har tagits till boplatser, spelplatser, födosöksplatser och flygstråk. Se vidare i upprättad miljökonsekvensbeskrivning kapitel 6.
	Vibrationer från vindkraftverk är skadligt för människor och djur.	<p>Det finns inga vetenskapliga belägg för att djur eller människor kan känna vibrationer i marken från vindkraftverk och därmed finns det ingen risk för vare sig människors eller djurs hälsa.</p> <p>I upprättad miljökonsekvensbeskrivning redogörs för infraljud (vibrationer i luft) i avsnitt 6.2.2.</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Farhåga att fåglar och djur generellt kommer påverkas negativt av etableringen, flertalet rödlistade fåglar har observerats i närheten till projektområdet.	I de underlagsutredningar som är gjorda för fågel, fladdermus och naturvärden görs en redovisning av förekommande arter samt en koppling till artens bevarandestatus. Vidare ligger även en specifik Artskyddsutredning till grund för upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.3 samt bilaga C19. Efter som Artskyddsutredningen behandlar känsliga uppgifter om hotade arter är denna bilaga sekretessbelagd.
	Oro för att ljud och infraljud kan ha en negativ påverkan på människor och djur.	I upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.2.2 redogörs för fakta om hur ljud och infraljud från vindkraftverk påverkar människor och djurliv.
	Informerar om att det finns vargrevir i området, samt trolig förekomst av järv.	En dialog med rovdjurshandläggare på länsstyrelsen har förts gällande förekomst av rovdjur inom projektområdet och i dess omnejd. I miljökonsekvensbeskrivningen avsnitt 6.3.4 redovisas förekomst av och eventuell påverkan på större rovdjur.
	Den arkeologiska utredningen som utförts ska också omfatta nya tillfartsvägar, täktområden, kabeldragningar med mera som kan komma att beröra forn- och kulturlämningar.	Inom ramen för upprättad miljökonsekvensbeskrivning har en kulturmiljöutredning, motsvarande en arkeologisk utredning steg 1, genomförts. Resultatet redovisas i avsnitt 6.4.4 i miljökonsekvensbeskrivningen.
	Stort antal lämningar av kolmilor och kolarkojor saknar formellt skydd i KM men är skyddade enligt Skogsvårdslagens 30 §. Minst två fåbodar klassade som fornlämningar.	I miljökonsekvensbeskrivningen, avsnitt 6.4.4 samt bilaga C22, redovisas den kulturmiljöutredning som har gjorts inom projektområdet och med omnejd samt vilken hänsyn som tas till förekommande lämningar.
	Vid planering av placering av vägar och tubiner ska fornlämningar helt undantas, övriga kulturhistoriska lämningar ska i första hand undvikas, om ej möjligt ska dessa dokumenteras.	I miljökonsekvensbeskrivningen, avsnitt 6.4.4 samt bilaga C22, redovisas den kulturmiljöutredning som har gjorts inom projektområdet och med omnejd samt vilken hänsyn som tas till förekommande lämningar.
	Det saknas detaljerad inventering av kulturmiljöer och naturvärden i området, vilket behöver göras innan etablering av vindkraft sker.	Vid tidpunkt för samrådet hade inte någon kulturmiljöutredning färdigställts och därför redovisades inga resultat från genomförd inventering. En kulturmiljöutredning i form av en arkeologisk utredning motsvarande steg 1 har genomförts av Arkeologisentrum och ligger till grund för den miljöbedömning som redovisas i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, se avsnitt 6.4.4.
	Vindkraftverken passar inte in i det unika landskapet i Hälsingland som är en del av Sveriges kulturarv.	En analys av förändringen av landskapsbilden till följd av vindkraftsanläggningen görs inom upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.4.3. Till grund för analysen ligger en synbarhetsanalys, fotomontage samt mörkeranimeringar. En analys av påverkan på kulturmiljö görs inom miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.4.4.
	Verken är höga och kommer synas på mycket stort avstånd.	En analys av förändringen av landskapsbilden till följd av vindkraftsanläggningen görs inom upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.4.3 samt bilaga C21. Till grund för analysen ligger en synbarhetsanalys, fotomontage samt mörkeranimeringar.

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Kumulativa fotomontage önskas från Ramsjö.	Önskemålen om fotomontagepunkt har tillgodosetts. Fotomontagen redovisas i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.4.3 samt bilaga C9.
	Varför är fotopunkt för fotomontagen från Gåssjötagen där den är? Verken bör synas mer från andra fastigheter i byn.	Efter samrådet har fotomontage tagits fram från kompletterande fotopunkter, bland annat från en gård högre upp i Gåssjö. Se bilaga C9 till miljökonsekvensbeskrivningen.
	Flera av fotomontagen är inte realistiska. Baserat på skuggorna i bilden lyser solen direkt på vindkraftverkens rotorblad, vilket orsakar en reflektion som inte kan ses i bilderna.	Dagens vindkraftverk har antireflexbehandlade blad och ger därmed inte upphov till några solreflexer. En analys av skuggor från vindkraftverken görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.2.3.
	Landskapsanalys ska göras för att beskriva den påverkan vindparken får på omgivande landskap. Layouten i landskapsanalysen ska vara så nära slutgiltig layout som möjligt och innehålla analys av hur layouten utformas för att minska påverkan på landskapsbilden från platser med högt landskapsvärde.	En analys av förändringen av landskapsbilden till följd av vindkraftsanläggningen görs inom upprättad miljökonsekvensbeskrivning. Till grund för analysen ligger en synbarhetsanalys, fotomontage samt mörkeranimeringar. Den layout som analysen ligger till grund för är den som OX2 ansöker om tillstånd för.
	Beräkningar, fotomontage och beskrivningar ska spegla det maximala antalet vindkraftverk och maximala installerade effekten som avses uppföras. Beskrivning och bedömning av påverkan på landskapsbild utifrån olika fotopunkter ska göras till varje fotomontage/animering. Motivering till montaget/animeringens plats.	Ansökningshandlingarna och genomförd miljöeffektsbedömning är baserade på den layout som OX2 ansöker om tillstånd för. Beräkningar kan dock inte genomföras med maximal installerad effekt eftersom de ansökta verken inte finns tillgängliga för beräkningar idag. Se även svar på frågan ovan.
	Omfattning och konsekvenser av hinderbelysning bör beskrivas utförligt i miljökonsekvensbeskrivningen.	I miljökonsekvensbeskrivningens avsnitt 6.4.3 samt bilaga C10 redovisas hur hinderbelysningen för ansökt parklayout kan komma att se ut. Vidare har mörkermontage och mörkeranimeringar tagits fram för att påvisa hur landskapsbilden förändras till följd av vindkraftsanläggningen.
	Är det möjligt att ta fram nattanimeringar för att visualisera hur vindkraftsanläggningen kommer att synas när det är mörkt? Om detta ej är möjligt måste åtminstone bilder på hur ljuset från lamporna kommer att synas nattetid tas fram.	Se svar på frågan ovan.
	Skuggor och buller (inklusive lågfrekvent ljud) från vindkraftverken bör beskrivas utförligt i miljökonsekvensbeskrivningen.	I upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.2.2 och avsnitt 6.2.3, redovisas ansökt vindkraftsanläggnings påverkan på människors hälsa och miljön avseende ljud och skugga.
	Hur avser Bolaget mäta källljudet.	Turbintillverkarnas specifikationer kring olika turbinmodellens källljud kommer beaktas under upphandlingen för att säkerställa att villkor för ljudpåverkan kan uppfyllas med vald modell. Efter driftsättning av vindparken genomförs kontrollmätning av vindkraftverkens ljud genom ljudemissionsmätning. Därefter beräknas ljudnivån vid närliggande bostadshus med den nordiska beräkningsmodellen Nord2000 i enlighet med praxis.

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	<p>Oro för att anläggningsarbetet och vindkraftverken kommer att bli störande på flera sätt dels ljud och synintryck från vindkraftverken, dels ökning av trafik och tunga transporter.</p>	<p>För både anläggningsarbetet och driften kommer vindparken att ha ljudvillkor att förhålla sig till, vilket säkerställer att ljudpåverkan på omgivningen håller sig under Naturvårdsverkets riktvärden. Inom ramen för miljökonsekvensutredningen finns underlagsutredningar för både ljud och synbarhet av vindparken, se miljökonsekvensbeskrivningens bilaga C5 och bilaga C7.</p> <p>Angående störningar för närboende från tunga transporter blir det en temporär ökning av tunga transporter och annan trafik till området under byggskedet. För att minska antalet transporter under anläggningsfasen planeras ansökan om tillstånd för tåktverksamhet inom projektområdet.</p>
	<p>En orörd, tyst och stilla miljö tas i anspråk. Oro för att ljud och ljus från anläggningen kommer uppfattas som störande och orsaka psykisk ohälsa.</p>	<p>Inom projektområdet bedrivs konventionellt skogsbruk och är av denna anledning inte att betrakta som orört. Däremot finns områden som har högre naturvärden och som bör bevaras i möjlig mån. Sådana områden har identifierats och klassificerats inom genomförd naturvärdesinventering. Även hänsyn till konnektivitet tas. Vidare har de områden av högsta naturvärdesklass (klass 1 och 2) undantagits från etablering av såväl vindkraftverk, vägar och annan nödvändig infrastruktur. En redovisning av utformningsprinciperna görs i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 3.3.</p> <p>Vindkraftsanläggningens påverkan på människors hälsa och en förändring av landskapsbilden bedöms i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, avsnitt 6.2.</p>
	<p>Önskemål om fortlöpande information om hur projektet kommer beröra närliggande fastigheter.</p>	<p>Under projektets gång har informationsmöte hållits, bolagets projekthemsida har uppdaterats kontinuerligt och projektledare från OX2 har hela tiden funnits tillgängliga via telefon och e-post för att svara på frågor.</p> <p>Fastigheter som specifikt kan komma att beröras av exempelvis breddning av väg under anläggningsskedet kontaktas separat om och när det blir aktuellt.</p>
	<p>Motsätter sig utlåtandet om att decibelnivån från vindkraftverk anses låg. Oro för att ljudnivåerna från vindkraftverken kommer upplevas som störande.</p>	<p>Upplevelsen av ljud och ljudnivåer är subjektiva och varierar från person till person. I aktuellt fall förhåller sig OX2 till de gällande begränsningsvärden som utgör praxis avseende ljud, vilket maximalt tillåter en ljudimmission om 40 dB(A) vid närliggande bostadshus eller fritidsbebyggelse.</p>
	<p>Möjligheter till jakt och fiske kommer att påverkas i stor omfattning. Hur kommer påverkan att se ut?</p>	<p>Möjligheterna till jakt och fiske begränsas av säkerhetsskäl under anläggningsskedet men bedöms vara möjligt i vissa perioder förutsatt en god kommunikation mellan utövare och anläggningsansvarig. OX2 är öppna för sådan samverkan och har redan etablerat kontakt med några av jaktlagen i området. I driftskedet kan däremot jakt och fiske pågå utan begränsningar.</p> <p>I upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.2.4 görs en genomgång av hur vindkraftsanläggningen bedöms påverka friluftsliv så som jakt och fiske.</p>

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Områdets karaktär av oförstördhet kommer att försvinna, vilket förstör upplevelsen för de som har fritidshus i området.	Vindkraftsanläggningens påverkan på landskapsbilden bedöms i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.4.3 samt bilaga C21.
	Reklam får ej finnas på vindkraftverken.	OX2 åtar sig att inte utrusta vindkraftverken med reklambudskap annat än tillverkarens logotyp på tornet eller på navet.
	Kommer vindkraftverken vara av modell med eller utan växellåda – växellådor innehåller miljöfarliga oljor.	Vid tidpunkt för ansökan är det inte möjligt att säga vilken turbinmodell som i slutändan kommer att bli aktuell för byggnation. Detta med hänsyn till möjligheten att för tidpunkten vid upphandling kunna välja bästa möjliga teknik. I upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.2.1 redovisas risken för att olja från hydraulik eller växellåda läcker ut samt de åtgärder som kommer att vidtas för att minimera dessa risker.
	Efterfrågar en förklaring om återvinningsprocessen och dess miljöeffekter.	Det finns stora möjligheter till återbruk av vindkraftverk och återvinning av vindkraftskomponenter. Detta beskrivs utförligare i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 6.5.5. Återvinning av såväl vindkraftverk som byggnader kommer att ske i möjligaste mån utifrån bästa teknik vid tidpunkt för avvecklingen.
	Kommer befintligt elnät vara tillräckligt för att distribuera strömmen?	Nej, befintligt elnät har inte kapacitet nog att ansluta Grubban vindpark. Anslutning av vindkraftsanläggningen kommer preliminärt att ske via en ny luftledning till stamnätstationen Tovåsen i Ljusdals kommun. Anslutningsledningen är koncessionspliktig enligt ellagen och en separat koncessionsansökan har lämnats in av nätbolaget Ellevio. För detaljerad information se upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 3.4.
	Kommer det vara aktuellt med kompensation för närliggande markägare?	OX2 har en modell där ersättning utgår till markägare inom en viss radie från varje vindkraftverk. Kompensation betalas inte ut till övriga markägare i närheten.
	Kommer OX2 att kompensera för förlust av upplevelsevärden och förlust av faciliteter som en följd av negativa effekter?	Då upplevelsen av vindkraftverk är subjektiv gör OX2 ingen specifik kompensation för den. Däremot erbjuder OX2 ersättning till bygden genom så kallad bygdepeng som kompensation för den samlade påverkan som vindparken har lokalt. Utifrån dagens kunskap befaras inte förlust av faciliteter till följd av vindparkens etablering. Däremot kan tillströmning av arbetskraft under framförallt anläggningstiden bidra till att behålla och utveckla faciliteter. Även bygdepeng kan användas i sådana syften.

Tema	Yttrande	Åtgärd/hantering/bemötande från bolaget
	Uppförande av vindkraftsanläggning kommer påverka fastighetsvärdet på den berörda fastigheten avsevärt vid framtida försäljning.	Vindkraftens eventuella påverkan på fastighetsvärden ingår inte som en del av miljöprövningen. OX2 hänvisar till Vindvals publikation "Vindkraftens påverkan på människors intressen" från 2021 för en sammanställning av forskningsläget. Det går även att ta kontakt med bolagets projektledare om man vill diskutera frågan specifikt för vindpark Grubban.
	Vilka är projektets framtida vinster, och vilka vinster finns för närliggande byar?	Vindpark Grubban skapar olika typer av nyttor på lokal, regional och nationell nivå. Vindparken ger nyttor i form av arbetstillfällen, skatteintäkter och pengar kommer närområdet till gagn genom en årlig bygdepeng om 1% av bruttointäkterna från elförsäljningen. Vindkraftens klimatnytta redogörs för i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, främst i avsnitt 6.4.2 samt i bilaga C2.
	Hur är det möjligt att överklaga?	När ansökan om tillstånd för vindkraft kungörs finns det möjlighet att inkomma med yttranden över ansökan till länsstyrelsen. Efter att beslut har fattats i ärendet finns det även möjlighet att överklaga beslutet.
	Endast OX2 har ekonomisk vinning av projektet, för övriga innebär det endast förstörelse.	Det är många som har vinning under utvecklingen, byggnationen och driften av en vindpark. Vindparkens lokala nyttor samt klimatnytta redogörs för i upprättad miljökonsekvensbeskrivning, främst i avsnitt 1.5 respektive 6.4.2. Huruvida området utvecklas eller förstörs är en subjektiv åsikt.
	Färre personer kommer att vilja bo i området, vilket kommer att leda till att faciliteter läggs ner.	Detta är en spekulativ synpunkt som är svår att bemöta. Det finns undersökningar som visar att befolkningen har ökat i byarna nära vindparker trots att befolkningstillväxten i kommunen är negativ, se vidare i upprättad miljökonsekvensbeskrivning avsnitt 2.4. Med Grubban vindparks bygdepeng om 1% av vindparkens bruttointäkter väntas närliggande byar få substantiella ekonomiska tillskott. Bygdepengen kan exempelvis investeras i upprustning av vägar och lokala samlingsplatser. Dessa typer av åtgärder kan, i motsats till farhågan från den yttrande, öka attraktionskraften och människors vilja att bo kvar i området.
	Önskar att verken stängs av upp till två timmar högst två gånger per år om ren samlas inom området och behöver drivas bort med helikopter.	OX2 tillmötesgår Tåssåsen samebys önskemål.
	Önskar samråd med OX2 kring vägdragning i området, inför byggstart och löpande under driftfasen.	OX2 tillmötesgår Tåssåsen samebys önskemål och kommer löpande hålla samebyn informerad om projektets framskridande.

på uppdrag av

